

16de Aarg.

1885.

30te Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af S. Thronsen.

30te September. — 18de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter

„For Hjemmet“

udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedn (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit.

Adresse: R. Thronsdjen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Hegners Møbelmagazin

har et smukt Udoalg af alle Slags saavel elegante som simplere Møbler til Møblering af Stadsværelser, Dagligværelser og Soverværelser; elastiske Sengbunde, Lænestole, Gyngestole, Spiseborde med Indstudplader, Centrumborde af nyeste Façon, Føskulsten-Borde, Speile og ellers Alt, hvad man pleier at finde i en velforsynt Møbelhandel. Gode Varer til rimelige Priser. Afslæg mig et Besøg, førend du kjøber andetsteds.

Mine Møbelrum er et Kvartal Nordvest fra Milwaukee & St. Paul R. R. Depot. Chs. Hegner.

Meneely & Company, West Troy, N. Y.,

Klokker. Fordelagtigt bekjendt blandt Almenheden siden 1826. Kirke-, Kapel-, Skole-, Brandalarm og andre Klokker; ogsaa forskjellige Slags Klokkespil.

85 4 1 1/2 p

K. I. HAUGEN.

Dealer in

GENERAL MERCHANDISE,

Decorah, - - - Iowa.

J. J. O. Gremm.

sælger

Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner, Olje, Naale etc.

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælge .

Se ind til ham, førend De afslutter Handel med nogen Anden.

Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garanteres.

Office i det gamle Post-Office ligeoverfor St. Cloud Hotel.

1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

16de Aarg. }

30te September 1885.

} 18de Hefte.

Frafalden, men ikke fortabt.

(Fortsættelse).

Kun to Aar efter sin Omvendelse, i sin fulde Livskraft, skjønt allerede passeret sin bedste Manddomsalder, var Cyprian bleven valgt til Biskop ved Menighedens Stemme. Nogle af Præsbyterne modsatte sig hans Valg; men Lagfolket havde i ham opdaget den sande Hersker, og med Samtykke af Provinsens øvrige Biskoper og paa Menighedens Valg, som indesluttende „Guds Kjendelse,“ modtog han det.

Fra ham medbragte Valerian til sit Hjem vise Ord, indtrængende Advarsler mod Lagfolkets og Geistlighedens Overdaadighed, mod det fornædrende for Præsbytere og Biskoper i at drive Handel og Pengeforretninger, mod Fordærvelsen hos den forarmede Mængde og det bestemmende ved at besøge Theatret, hvilket tilbagekaldte i Bedstemoderens Erindring hendes Ungdoms store Minde.

„De ligne hinanden!“ sagde hun; „strenge og slyrige, fri og afskettiske. Jeg gjenkjender atter den gamle Kost!“

Cyprian solgte sine Haver for at skaffe Midler til at understøtte de Fattige;

men nogle af hans Menighed købte dem tilbage til ham. Og fra disse lustige Haver nær Kysten, fra disse Lysthuse, opad hvilke Vinranker i hyppige Masser snoede sig, og som var omgivne af rigt duftende Rosen- og Jasminbuskader, lød høie, kristelige, begejstrende Ord, der opflammede de Unges Hjerter og gjenoplivede de Gamles.

Han talede om det nye Liv, der var bleven skænket ham. „Jeg pleiede at se gennem Fingre med mine Synder,“ sagde han, „som om de var virkelige Dele af mig selv. Men efterat tidligere Aars Syndeskyld er bleven afstoet i Daabens hellige Vand, og mit Hjerte har modtaget Lyset fraoven; efter at en ny Fødsel, virket ved den Helligmand, har gjort mig til et nyt Væsen, forsvandt paa en vidunderlig Maade al Døvel, skulde Ting aabenbares, Alt blev Lyb omkring mig; hvad der tidligere forekom mig umuligt, formaar jeg nu.

Manden strømmer frit uden at hemmes af nogen Grænse eller holdes til-

bage af nogen Sfranke; den udstrømmer uden Dphor. Lad vore Hjerter kun være aabne og rede til at modtage, og efter som Etyrken af vor Tro er, efter samme Maalestok tilflyder os ogsaa en overstrømmende Naade."

Han udtalte sig om Areenaens uudsige- lige Fordærvselighed og ligesaa stærkt om gjerrige Rigmænds foragtelige Fattig- dom. „Saadanne Menneſter," sagde han, „kalder det deres egne Penge, som de opbevarer ubenyttet, som om det var en Andens; de ere ikke sine Penges Eier- mænd, men deres Slaver."

Dg i Modſætning dertil: „Menne- ſtets ſande Høiſhed er en frivillig Gave fra Gud og tilgængelig for Alle. Lige- ſom Solen ſkinner frit, ſom Kilben fly- der, ſom Regnen yder Væde, ſaaledes meddeler den himmeſke Aand ſig, Naar Sjælen i ſin Stirren op mod Himlen har gjenkjendt ſin Skaber, hæver den ſig høiere end Solen og begynder at være, hvad den tror ſig at være."

„Jagttag imidlertid kun du," ſagde han, „ſom har ladet dig indſkrive ſom aandelig Striidsmand i den himmeſke Kamp, en ſtreng Disciplin. Vær ved holdende i Bon ſaabelſom i Læsning; tal du med Gud og lad Ham igjen tale med dig. Den, hvem han har gjort rig, ſkal Ingen kunne gjøre fattig."

„Det er den gamle Koſt!" ſagde Bed- ſtemoderen, medens Laarer fyldte hendes Dine. „Lovet være Gud, at jeg hører den igjen, før jeg dør."

„Dog er Biſkopen ingen Montaniſt," ſagde Valerian; „ſkjont hver Dag," ſiger man, „beder han ſin Skriver række ſig „Meſteren" og vil ikke gaa tilhvile, før han er bleven styrket ved nogle kraftige Ord af Tertullian."

„Se, mine Børn," ſagde den romerſke Matrone, „hvorledes diſſe velſignede Koſter bærer det gode Budſkab videre.

Vor Herre vil aldrig lade Kirken leve af Elkoer. Netop ſom den ſidſte ſtore Koſt ſynes at dø bort i det Fjerne i ſvage og afbrudte Gjenlyd, lyder fra nærmefte Høide den nye Koſt af denne nye Guds Mand."

„Dg dog, Moder, er Ordene ikke ganſke de ſamme. Tertullian var for Kvinders offentlige Tjenefte og havde liden Verbodighed for Epiſkopatet. Cy- prian vil ikke, at Kvinder ſkal overtage nogen offentlig Beſtilling, og han ſiger: „Biſkopen er i Kirken, og Kirken er i Biſkopen." Hviſ Tertullian havde levet tyve Aar længere, og diſſe To havde modtes, vilde de vel have taalt hinan- den?"

„Hvorledes kan jeg ſige det?" ſagde hun lidt pirrelig. „Gud tillod dem ikke at mødes. En ſaadan Koſt er tilſtræk- kelig i en Tidsalder."

Dg fra den Tid oftere end for anno- dede den bedagede Matrone Juſta og Viola om at hente frem Tertullians — af ſlittig Brug medtagne — Skrifter, der opbevaredes i hendes Kammer mel- lem den lille Skat af kristelige Manu- ſkripter, ſom deſforuden indeholdt Evan- gelierne, Epiſtlerne, de indholdsrige, brændende Ord af Brevet til Diogne- tus, Polykarpus Martyrdom, Beretnin- gerne om Viennes og Karthagos Mar- tyrer og de viie, ſyrige Sentenser af Irenæus. Dg til ſent ud paa Natten, ved Lyſet af den neapolitanſke lille Lampe, blev de ſtrengte, levende Ord oplæſte af de friſte, ungdommelige Stemmer for Dren, der havde hørt „Meſterens" : Tertullians egen Koſt i gamle Dage.

„Endog gamle verdſlige Bonner," ſtred han, (eſter ſin Tro), „formaaede at fri Menneſter fra Jld. vilde Dyr og Hungerſnod. Men hvor langt mere virksom er den kristelige Bon! Den ſtiller ikke Duggens Engel midt i Jlden,

binder heller ikke Munden til paa Løber; den har ingen bestikket Kraft til at afvende selve Lidelsen; men den forstrækker den Lidende med Taalmodighed og Udholdenhed."

"Thi dette Samsund — Kirken — skal aldrig dø; vær forvisset om, at netop, naar det synes at skulle omskrytes, hæver det sig igjen mægtigere end før."

"Lad det være Gud for den nye Vin; den er af de gamle Ranter!" kunde hun undertiden udbryde. "Og dog er den gamle bedre!"

Syvende Kapitel.

Saaledes hengik disse sidste Maanedes af den trettiaarige Fred i Karthago. Medens Clement vedblev sit rolige, ensformige Levevis, vaskede Valerian mellem det tiltrækkende ved alt, hvad der er sjønt i hedenst Bidskab og Kunst, og det tiltrækkende ved den „mere end almindelige Hellighed," der sagde med Tertullian: „Hvad har vi at gjøre med at vinde i denne Verden, vi, hvis Forretning i denne Verden er at tabe?"

Mere og mere beherstedes han af Cyprians alvorlige og brændende Fver; en Fver, der ikke blot var en ungdommelig Opblusning, men Frugten af en rig Naturs og en moden Alders fulde og udelte Kjærlighed til den Herre, der saa vidunderlig havde overført ham fra Mørket til Lyset.

Cyprian var fremfor alt Biskopen, Hyrden for sin Hjord. Dette var, hvad han troede, den „gode Hyrde" havde givet ham at være og udrette; at finde, lede, regjere, forsøge, holde tilbage og opmuntre sin Hjord; at leve og dø for den.

Da han levede ugift, blev Karthagos Kirke for ham baade Familie, Fædreland og Liv. Dens Beskendere var hans

Ure, dens Frafaldne hans Kval, dens verdslige, flove Lemmer hans Forundring og Sorg.

Ved at bemærke den Lunkenhed, som Freden havde bragt med sig, længedes han undertiden næsten efter en eller anden stærk Tugtelse udenfra; og han forudsagde, at om ikke længe vilde en saadan komme.

Endnu viste sig imidlertid intet Forbud paa den kommende Storm; og tidlig paa Aaret drog Valerian ud paa en nogle Maaneders Rejse til Alexandria, Smyrna, Lyon og Rom, dels i Familieanliggender vedkommende Godset og dels i geistlige Forretninger, men fornemmelig drevet af sin egen Længsel efter at se, hvad Stilling Kirken virkelig indtog i hele den romerske Verden, og hvorvidt Splittelsen og Forvirringen i Karthago gjentog sig andetsteds.

Dagene sneg sig sorgelig hen for Viola, da Valerian var reist. Alle Familiens Lemmer var knyttede til hinanden med de ommeleste Kjærlighedens Bånd; men mellem disse To var der tillige et indre Slægtskab og en Sympathi, som gjorde, at Alt først fik sin rette og fulde Betydning ved, at de nød det sammen; og mange Samvittigheds spørgsmål opsteg i Violas Sjæl med Hensyn til de forskellige Talelser, hvormed hun deltog i Gudstjenesten og Læsningen af de hellige Skrifter uden sin Broder.

For Alle var det som at tage Hjemmets Musik og Poesi at tabe ham. Hans Forbindelse med den store By og Keiseriget var den romerske Ve, ad hvilken deres ensformige Liv fattes i Bevægelse med den hele, store Verden udenfor. Hans Nærørelse med alle de Forhaabninger og Spørgsmaal, den bragte med sig, var en Via Sacra (i: en hellig Ve) ind i en høiere Verden. Og Tabet blev ikke lettet ved den Omstændighed,

at Priscus begyndte at fornøye sine Besøg.

Viola vilde i ethvert Tilfælde have foretrukket intet at høre om Korthago, Keiserriget og Kirken fremfor at faa alt fremstillet i det Lyg, i hvilket hans snevershnte, selvtilfredse, travle og urolige Land saa alt.

Verden var bleven liden og trist nok, tænkte hun, ved Valerians blotte Fraværelse, uden at hun skulde have Cyprian fremstillet som Deltager i en uvæsentlig, geistlig Strid med de halsstarige Presbyterer og hele Kirken afmalet som en Arena for smaalige Stridigheder og egenfjærlige Diemed og Partier.

Var den store Herre gaaet i Døden for os, havde de velsignede Martyrer lidt og sejret kun for dette — at Verden skulde have en anden Verden slagt inden sin Midte, opsholdt af Biskoppers og Presbyteres Trætter og besmittet af Sladder om lefsindige Diaconers Daarstaber og de enorme Formuer, pengegriste Biskopper erhvervede sig ved Handel?

En Aften kom der imidlertid en Gave til Familien, som forandrede alt dette.

Det var en stormfuld Hofstafken. Vinhosten var over. Bedstemoderen og Søstrene sad ved den lystig flammende Kulild og spandt og broderede, uvilkaarlig bragte til Tausshed ved Uveirets Rasen udenfor. Vinranernes vaade Grene, der snoede sig opad Huset, slog trostesløst mod Væggene. Vindens Hulen lød som Klageraab og Sukke gennem Bøge- og Granlundene, og naar denne for et Dieblik døde bort, udfyldtes Pauserne af Volgernes uophørlige Bryden mod Klipperne.

Tilfidsst følte Viola sig altfor ængstelig tilmodte til at forblive rolig. Sænen øvede en egen, rædselsfuld Tryllemagt over hende, siden Valerian havde forladt dem, og hun aldrig noget Dieblik vidste,

om ikke ogsaa han særdeles ude paa det oprørte Hav. Hun gik derfor op i det lille Hørfammer paa Loftet for at hente Høret til Vinterspindingen; og da hun først var der, blev Fristelsen til at stige op paa det flade Tag og se, hvad der foregik paa den lille Bugt af Havet, der var spnlig mellem Klipperne, som indsluttede Dalen, altfor stærk til at kunne modstaaes.

Urolige Glimt af Maanen brød nu og da for et Dieblik gjennem de sorte Skyer, og i et af disse opdagede hun et Skib, tilspnneladende drivende hjælpeløst om mellem Skjærene.

De kunde ingensomhelst Hjælp yde Skibet i dets Ramp med Vind og Volger.

Der skulde endnu hengaa mange Aarhundreder, for Menneskene — i sine kjerlige Bestræbelser for at komme sine i Havsnød stedte Medmennesker tilhjælp — opfandt Redningsbaade, og endnu var man paa Korthagos Strande kun kommet saa vidt, at denne kristne Familie altid var paa sin Post, naar der indtraf et Skibbrud, for at paase, at den Skibbrudne ingen Skade led paa Liv eller Eiendom.

Det var derfor en Skif i Huset, naar somhelst et Skib opdagedes at være i Fare, at samle alle Slaver og være rede til at yde Hjælp til Alle og Enhver, der havde lidt Skibbrud paa et Punkt — hvad enten Klippe eller Strand — inden deres Ræfsevidde, og om mulig frelse Liv og beskytte Eiendom.

Viola tabte intet Dieblik, men ilede ned for at finde Clement og underrette ham om Faren, og Hurtigheden af hendes Gang forøgedes, og Hjertet bankede dobbelt stærkt ved Tanken om den mulige Fare andetsteds, for hvilket det Liv, der var hende kjerere end hendes eget, kunde være ubjat.

Men Husherrens skarpe, speidende Blik var kommet hende i Forskjøbet. Clement havde allerede samlet to eller tre Slaver og var paa Veien til Stranden, overladende til Viola at sørge for den kvindelige Del af Arbeidet, nemlig at samle sammen Klæder og have en god Ild færdig for at bringe Liv tilbage til fionede Lemmer.

Oprøret i Naturen tiltog bestandig i Voldsomhed, og Stormens Svinen, der hævede sig høiere og høiere, lød lig Skrig og Hyl af overnaturlige Stemmer; men det varede ikke længe, før Søstrene, der lyttede i Døren, blev skrækslagne ved at opfange Lyden af et langt, gennemtrængende, menneskelig Skrig, der med frygtelig Klarhed hørtes over Stormens Hyl og Vølgenes dumpe Brølen.

„Gud hørte det, Søster!“ sagde Viola, „og Han vil høre os!“ Og instinktmæssig knelede de ned i Portalen med Armene om hinanden og bad. En lang Stilhed paafulgte. Stormen syntes at stille af, som om den havde vundet Seier og udført sit Værk. Og intet andet Rødraab fra nogen menneskelig Stemme afbrød det hendende Uveirs sidste vrede, afmægtige Klageraab. Den naturlige Strigen og Stønnen som af opirrede, levende Væsener, der rasede og hylede, døde efterhøvert ganske bort.

„Hvor selsomt det er!“ mumlede Viola. „Vinden og Vølgerne forekommer mig, som om de havde været besatte af onde Aander, der var blevne uddrevne af dem, og som om de nu krøb sammen, udmattede og stønnende, som de før onde Aander befriede Væsener gjør foran Alteret. Jeg har en selsom Følelse, Søster, som om Dæmonerne var blevne stufede i sit Forsøg og tvungne til at opgive et eller andet Blyt.“

Ordene var endnu paa hendes Læber,

da en Slave kom løbende aandeløs op mod Huset.

„Et Menneskeliv reddet! En ung Pige frelst! Husbond bringer hende hjem. Han sender Bud, at Alt maa være iorden.“ Og inden saa Minuter viste Clement sig, bærende i sine Arme en sin liden Stikkelse, indhyllet i hans egen Klæppe. Han bar det bevidstløse Barn ind i Huset og lagde hende forsigtig ned paa Løibanken ved Arnestedet mellem Kvinderne.

„Ingen andre end J maa komme hende nær,“ sagde han til sine Søstre.

Hans Stemme lød høitidelig, som om han talte om noget Helligt, og let som Byrden var, syntes dog hans Kræfter at være udtømte ved at bære den.

Viola bemærkede, at han var meget bleg, og at hans Hænder blødede, og vilde have forladt Alt for at forbinde Saaret; men han afflog al Hjælp, sagde det var Intet og overlod Kvinderne til sig selv.

Saaledes kom hun til dem, Eucharis, bestemt til Glæde og Lys, til Rødal og til Lykkeligbed for saa mange i Huset, sat til Fald og til Dpreisning igjen for Mange.

Ottende Kapittel.

En vidunderlig Glæde var det for Søstrene at se den ligagtige Blegghed forsvinde fra Ansigtet, lidt efter lidt at bemærke den svage Rødsomme vende tilbage paa den smultformede Kind og Læbe og den første Skjelven af de tunge Dienslaag; og saa tilsidst at se de lange, mørke Dienshaar hæve sig og for et Dieblit lade dem stue ind i de mørke, drømmende Dine. Et helligt Dieblit forekom det Viola og viskelig ikke mindre Clement, som havde vovet sig ind for at høre til hende.

Et helligt Dieblif folte han det at være, thi disse Dine affpeilede et ukjendt Hjerte og en ukjendt Sjæl, og det var ikke tilladt at trænge ind i de hemmelige Skatte, som laa skjulte der; saaledes vendte han sig ærbødig bort.

Det var kun et Dieblif; en Skjelven gik igjennem hendes hele Skikkelse; de tunge Dienlaag lukkede sig atter, og det varede længe, før de igjen aabnede sig.

Men da dette skede, var det ikke blot Dienlaagene, som mekanisk hævede sig; den menneskelige Sjæl hævede dem bevidst og med Overlæg, og hun fastede et langt, undersøgende, længselsfuldt Blik paa Viola, der var bleven ladt alene med hende, da hun var mere af hendes egen Alder og derfor antoges at ville forvirre hende mindst, naar hun opvagnede igjen.

Inden saa Diebliffe spandt det spørgende i Blikket, som om hun havde fundet Svaret.

Viola opløstede sine Dine til Gud, idet hun knælede ned ved Siden af Leiets, og gjorde halv ubevidst Korsets Tegn.

Da oplyste pludselig et straalende, forklaret Smil det skjønne Ansigt, og et svagt Farvestjær udbredte sig over hendes Kinder. Eucharis udstrakte sine Arme, Viola boiede sig ned mod hende, og de to kristne Kvinders Hjerter mødtes i et første, langt Fredstys.

Det var Alt. Den Fremmede faldt atter isøvn med sit Hoved hvilende paa Violas Skulder, og Viola viste sin nye Søster den første søde, selvopofrende Kjærlighedstjeneste, idet hun Time efter Time med utrættet Taalmodighed holdt hende i sine anstrængte, udmattede Arme.

Dagen gik, for hun atter vagnede, og Viola havde da indtaget en bekvemmere Stilling og var af Udmattelse selv falden i en sød Slummer; men en ubetydelig Bevægelse af den fremmede

unge Pige, idet hun vaagnede, vakte ogsaa strax hende, og da hørte hun for første Gang Lyden af hendes klare, melodiske Stemme. Hun talte Latin, men med en fremmed Akcent.

„Jeg forstaaer det Altsammen nu, sagde hun. „Er jeg alene? Er jeg den eneste, som er frelst?“

„Der var en bunden til samme Planke som du — en gammel Kvinde; men hun kunde ikke blive bragt tilbage til Livet.“

„Min trofaste Rhoda!“ sagde hun; „du er indgaaet til Livet, til Paradis, til den Herre, du har lært mig at elske! Du har forladt dit Barn, din Eucharis, for første Gang — for sidste Gang.“ Og saa fulgte en velgjørende Taarestrøm.

Hun var et forældreløst Barn, en Grækerinde, af en af disse græske Familier, der udgjorde saa stor en Del af den tidligere romerske Kirke.

Hendes Moder var død for mange Aar siden, hendes Fader kun for nogle Maaneders siden, og hendes trofaste gamle Amme skulde bringe hende til nogle Slægtninger i Alexandria, hendes eneste Blodsforvandte, men uden at vide, hvordan Modtagelse hun vilde faa hos dem.

Og saaledes gik det til, at Eucharis, hin Perle fra Havet, blev optaget som Barn i det karthaginienfiske Hjem som noget, der faldt af sig selv, og indtog sin Plads ved Rokken, i Haven, som Forelæserfæ for Bedstemoderen, ved Afhyngelsen af Familiehymnerne og ved den hellige Gudstjeneste.

Meget snart folte hun sig ligesaa meget hjemme mellem sine nye Venner, som om hun havde levet mellem dem fra Barndommen af; og ved sin søde, barnlige Tillidsfuldhed vandt hun Alles Hjerter; og hvert enkelt Medlem af Familien fandt hende at være netop den

Stabning, enhver af dem tiltrængte, for at Livet kunde blive indholdsrigt og helt og faa sin rette Belysning.

Til Bedstemoderen bragte hun en Lustning fra det gamle Rom med dets Kultur og Storhed fra hendes unge Dage, og hun fortalte igjen Eucharis Historier fra gamle Tider, nye for Børnebørnene.

Til Justa bragte hun om og hjærlig Hjælp af enhver Slags; en Følelse af, at der var En nærværende, af hvem Lidelser blev forstaaet og derfor aldrig trukket frem for Ulyst, — smaa tause Kjærlighedsbeviser, et beroligende Ord eller Blik og Taarer, kun forstaaede af den Lidende selv.

Til Viola bragte hun Grækenland, Poesi, Musik, Natur, en herlig Verden, en høiere Himmel; for hende var hun som et kostbart Juvelskrin, i hvilket hun kunde nedlægge alle sine Grundringsstætte om Valerian.

Til Clement bragte hun — han vidste endnu ikke hvad; noget, der gjorde det gamle Arbejde ikke alene let, men fuldt af uudsigeligt, nyt Haab og dyb Mening, der for første Gang bragte ham til klar Bevidsthed om, at han, ved Siden af at leve for Andre, hvilket var godt og vel-signet, ogsaa havde et eget, selvstændigt Liv med en hel ukjendt Verden inden i sig, fuld af uendelige Muligheder.

Men endnu havde han ikke sagt sig selv dette. Saa uvant til at fordrø noget selv, var hans eneste bevidste Tanke at give og altid give, opofre sig og hjælpe. Men den Givne var en uendelig Modtagen, en Inddriften af nyt Liv med enhver Nerve, en Udvidelse af enhver Sjæleevne. Og Eucharis selv? For første Gang havde hun Søstre, Moder, en Broder, maaske to Brødre, og hun ønskede intet mere. Undtagen

maaske at se hin anden Broder, om hvem Viola talte saameget.

Hos ham som hos Viola var der noget mere end blot den romerske Natur, ædle og gode som disse romerske Kristne var, der var tillige noget græsk.

Dg hans Breve fra Smyrna og fra Korinth var som en Lustning fra den skønne gamle Verden saavel som fra den hellige, skønne, nye kristne Verden.

Snart ventede de Brev fra Rom.

N i e n d e K a p i t e l .

„Et, Et, gennem den hele Verden!“ skrev Valerian tilsidst fra Rom. „Et Legeme, et Hoved, et Liv! Ikke Et, som Rom er Et, bundet sammen med Jernhaand udenfra; Et, formedelst det fælles Liv herovenfra. Dg dog i denne Enhed en uendelig Mangfoldighed; i denne Fasthed en uophørlig Strøm.

Det er Liv, dilectissimi, Liv, som forener Kirken igjennem den hele Verden; Liv, med dets Forandringer, dets Væxt, dets Udværter, dets Sygdomme. Efter Livets eiendommelige Natur ikke istand til at være ensformig ligt paa alle Steder og til alle Tider; efter Livets eiendommelige Natur ikke istand til at skilles fra dets ene, guddommelige Type. Ligesaa vist, at ingen Gren, intet Blad, ingen af Vinttræets rige Druelæser vil blive ganske ens i Form, Farve, Antal eller Størrelse, som det er vist, at alle dets Blade, Grene og Frugter vil blive Vingrene, Vinblade og Druer og intet andet.

En Konge over hele Riget, elskede Søskende! en Fader for hele Familien; en Kjærlighed gennemstrømmende alle Børnene.

Dg en Fiende, en meget listig Fiende, færdig med sine særegne Vaaben for et-

hvert Klima og enhver Aarstid: sine Græshopper til at hærje og lægge øde, sin Kræftskade, som hemmelig fortærer Træets Marv, sin Meldug, sin Tørke og sin Frost.

Det giver en herlig Følelse af Stridens Virkelighed, saavel som af den aandelige Armees Virkelighed og Styrke, saaledes at gennemreise Verden.

Overalt er jeg bleven ønsket velkommen som mellem Slægtninge. Men jeg maa ogsaa tilføie, at paa ethvert Sted, hvor jeg har opholdt mig en længere Tid, har jeg fundet Uenighed og Splid som i vort Rarthago, skjønt dreierende sig om forskjellige Stridspunkter.

I Alexandria har den store Lægmand Origenes's Lærevirksomhed efterladt sit Mærke. Han var Kateket ved den store, kateketiske, kristne Skole der, og det var som Lægmand, han lærte i Alexandria, samlede Hødninger inden Kirken, aabnede inden Kirkens Enemærker Glimt ind i Verdener, u kjendte for alle hedenste Filosofer.

Jeg vilde have givet Meget til at have hørt den veltalende Røst; men den er forstummet for steds i Alexandria. Biskop Demetrius harmedes over, at han, som Lægmand, prædikede i Kirkerne i Syrien, skjønt han havde undervist som Lægmand i Alexandria, og de syriske Biskoper erklærede, at saadan Benyttelse af vise Lægmande havde været sædvanlig i deres Kirker fra umindelige Tider af.

For at fjerne Indvendingen mod, at han som Lægmand besteg Prædikestolen, blev Origenes ordineret til Presbyter i Syrien; men dette forøgede kun Biskop Demetrius's Brede, og nu er Origenes forvist fra Alexandria og er endog bleven udstødt af Kirken.

Zuidlertid arbejder han videre, siges der, med en utrættelig Kraft, der har forskaffet ham Tilnavnet „Adamantios“,

og Virkningerne af hans Lære lever endnu her.

Han har levet i ædel Fattigdom sit hele Liv. Men han stammede fra en ædel Slægt; hans Fader led Martyrdøden.

Origenes, dengang en Yngling paa sytten Aar, skrev til sin Fader i Fængslet: „Se til, at du ikke opgiver Troen for vor Skyld.“

Hans Moder havde skjult hans Klæder, for at han ikke skulde hengive sig frivillig til Martyrdom.

Faderen blev halslugget, og Moderen efterladt hjælpeløs med sex Børn.

Han havde allerede erhvervet sig saa mange Kundskaber, at han kunde underholde sig selv ved at undervise i Retorik og Sproglære. Men meget snart besluttede han at ofre alle sine aandelige Gøner til Kristendommens Tjeneste. Han var kun atten Aar, da han valgtes til Lærer ved den første Skole i Kristenheden; men da han ingen Løn vilde modtage, stilte han sig ved sine Klassikere og levede flere Aar for fire Oboler*) Dagen af de Benge, de indbragte ham.

Han har ofret en meget stor Del af sin Tid til Studiet af de hellige Skrifter, opsporet Haandskrifter, samlet og sammenlignet dem. Store Mænd og Kvinder i Riget har søgt at lære af ham. Julia Mammæa, Keiser Alexander Severus's Moder, sendte Bud efter ham for at samtale med ham. Han har foretaget Reiser til Syrien, Arabien, Grækenland, og nu, i en Alder af mellem sexti og sytti Aar, arbejder han i Cæsarea i Palæstina ligesaa ivrig som nogen sinde.

De hellige Skrifter betragter han som et hundløst Dyb af guddommelig Visdom, i hvilke vi maa vente at finde Van-

*) En liden Mynt; Stjærv, Skvid.

ffeligheder ligesom i de guddommelige Bærker i Naturen.

Men en Udtalelse af ham, der meddeltes mig, forvirrede mig; „Selige er de, der er komne saa vidt, at de ei længere tiltrænger Guds Søn som Lægen, der helbreder de Syge, ei heller som Hyrden, ei heller som Forløseren, men kun som Sandheden, Ordet, Helliggjørelsen!“

Visseelig maa her den sande Mening og Sammenhæng af hans Ord være gaaet tabt. Visseelig lever BARNET fremdeles i Manden. Hyrden leder os ikke alene til de stille Bænder og gennem Dødens Dale her, men til de levende Vandstrømme for evig: paa Thronen er han fremdeles Lammet, som er bleven slagtet.

Lad mig høre dig mere og mere om det herlige Ord! Men o, lad mig finde dig, lad mig aldrig tabe dig som Lammens Hyrde!

Denne alexandriske Skole, kjære Søstende! staar i en fuldstændig Modsetning til vor: vidtgaende i sit Haab for alle Mennesker, trængende ind i Dybder, vi aldrig har drømt om i de hellige Skrifter, udfindende en trefoldig, mystisk Fortolkning, hvor vi neppe kan samle os frem til en ligefrem, bogstavelig Mening. Vi synes kun at være Børn ved Siden af disse Bismænd. Og dog — og dog tror jeg, disse Bise tiltrænger Børnene; Kirken i ethvert Tilfælde tiltrænger og indeslutter Alle; thi den er en Hjerd og et Rige, ikke blot en theosofisk Skole.*)

I Frøgtien er igjen Konfliktterne af et ganske andet Slags. I dette Land,

*) Theosofierne (i: de Gudvise) var Svømmere, som befattede sig med mange Indbildninger og Spekulationer angaaende Gud og Aandeverdenen. Red.

hvor Sybele tilbades under vilde Vaffernalier og affindige Feste, og som senere blev det oprindelige Hjem for vor Tertullians Montanisme, vedbliver fremdeles Kvinders Genryttelser og profetiske Inspirationer, men nu for Storstedelen fuldstændig udenfor Kirken. Og her i Rom synes Kampen — paa romersk Maner — fornemmelig at dreie sig om Sager vedrørende Styrelsen, om Biskopens Autoritet, om en stærk Organisation, fast og kraftig nok til at kunne modsætte sig Verden her i dens Magts Centrum.

Overalt synes jeg at gøre den Fagtagelse, at Reglerne og Styrelsen er bleven strengere. Undertiden forekommer det mig som en Garnison, sammensat og organiseret for en Beleiring og et Angreb; thi rolig som Verden just nu er for os, kommer jeg dog ofte vor Biskop Cyprians Frøgt ihu.

Bag saa svagt et Gitter synes de vilde Dyr, der kan blive slupne løs paa os, at være indesluttede!

Thi Verden er meget ulystelig, kjære Søstende! uden Haab, uden Fædrelands-kjærlighed, uden undersaatlig Trost, uden stort mere Kjendskab til sine Herskere end det, de fik gennem deres Beskatning. Og Mange hader os; de fattigere Hedninger aabenlyst og heftig som Fiender af Guderne, naarsomhelst en Pestilens eller Hungerens indtræffer, og de ser de Mæsser, vi har bortdraget fra at tilbede Guderne og formilde dem; Filosoferne anvender en mildere Fremgangsmaade, men er ligesaa afgjorte Modstandere, idet de anser os for overtroiske Fiender af Statens Enhed og Enehæredomme.

Og hvem kan sige, naar det gamle Mæseri mod os kan blive ladet løs?

I enhver Kirke er der Martyrgrave

eller de endnu helligere Cenotafers,* helligede dem, der er blevne brændte eller opvædt af vilde Dyr. Og disse Gravsteder er de hellige Arnefæder, hvor vore Hjertter paa det allerinderligste drages til hinanden.

I Smyrna, Alexandria, Tyrus, Lyon, Vienne og her i Rom har jeg talt med bedagede Mænd og Kvinder, der — ligesom vor Bedstemoder — har været Vidne til Besjædernes Dødsfæmp.

Og disse — Grækere, Alexandrinere, Gallier, Latinerne, Frøgere og Jøder, Filosofer, Talsmand for Religionsfrihed, faste Tilhængere af Episkopatets Berettigelse — døde ikke for Filosofien eller visse Læresætninger vedrørende Parallelitet, eller for Episkopatet, men for En, kun for En, den Hellige, i hvem hele Kirken er Et, for Kristus, Frelseren, Menneskens Son og Guds Son."

I andre Breve talte han om de forskjellige Steder, han saa: de lave, sandige Kyster ved Alexandria; Sikems frugtbare Dal, hvor Justinus Martyr havde levet, samt den samaritaniske Kvinde; Kysterne af Middelhavet, Afrika, Asien og Europa, overalt besatte med travle Handelsstæder, og hver Stad Sædet for en kristen Kirke og et Biskopat.

"Bivunderligt og guddommeligt er det," sagde han, "at finde dette ene himmelske Sprog overalt, dette ene Maa, neppe kjendt to hundrede Aar tilbage, at finde et Hjem og Slægtninge i Frangiens Bjergstæder, i gamle græske Byer, paa Der og Fastlande, i nye Kolonier ved det fjerne Galliens Floder.

Dog er der hovedsagelig kun tre Sprog i Brug iblandt os; ja, egentlig kun to. Det var en græsk Koloni, som stiftede Kirken i Lyon; og naar nogle af de

*) Cenotaphium ɔ: en tom Grav, en Gressgrav, et Gressminde for en Afdød, hvis Legeme ikke hviler der.

Jndfødte blev Kristne, antog de, som rimeligt var, de to store, civiliserede Racers Sprog som et Skridt fremad mod Civilisationen.

Thi Kristne kan ikke forblive Barbarer.

Hvad der vil blive foretaget med disse Goter, som trænger sig ind paa os fra alle Sider, ved vi endnu ikke. Nogle siger, at denne Strom kommer fra Kilder, der er uudsommelige, og at det vil blive Kirkens Sag at hemme disse bitre Bølge, som Reiseriget ikke kan aflede eller sætte Dæmning for eller borttorre.

Da jeg engang var ved Daciens yderste Grænser, stødte jeg paa en af disse gotiske Leire — en Landsby kaldtes det; men deres normale Tilstand er Krig, og deres normale Statssamfund er en Leir.

Ganste som hos os, elskede Søstende! som i Kirken. Hvis vi ophører at danne en Leir i Krig mod det onde, ophører vi ogsaa snart at være en Stad med indre Sammenhold.

Og undertiden staar det for mig, som om vi kan blive kaldte til at drage ud Leir mod Leir, Guds Hære mod disse gotiske Hære.

Thi isandhed, de er Mænd, disse Goter, ikke Slaver eller blodagtige Lediggjængere, men Mænd hver eneste af dem fra Hovdingen til den laveste.

Og hvor det rent menneskelige træder stærkest frem, der tror jeg, Kristus, Menneskens Son, kraftigt kunde efterfølges, og Guds Verdensplaner bedst bringes til Udførelse.

Alle andre Ting synes gamle og mere lig ofte gjentagne Ekko — den nye Filosofi er et Ekko af den gamle, latinske Poesi er et Ekko af den græske, den nye græske kun et endnu spagere Ekko.

Men Kirken er ung, Kristendommen er en levende Aft, og disse Goter er

unge. Og undertiden føler jeg, som om jeg vilde foretrække for alt andet at give Afkald paa al jordist Glæde og Udmærkelse at gaa ud, fattig og ubevæbnet som en af de første sytti, mellem disse Barbarer for at leve og dø for dem og vinde dem for Kirken og for Kristus."

"Valerian blandt Barbarerne!" sagde Viola. "Banlyst fra os for stedse mellem de vilde Horder!"

Men Eucharis sagde: "Jeg har ofte tænkt paa det. Min trofaste Amme var en gotisk Slavinde, og gennem hende kom jeg til den Tanke, at vi, endog de Kristne, gjør Verden altfor liden og snever. Atter og atter, naar jeg hører om disse Barbarer, der saa at sige slaar sine Vinger mod Keiserriget's Porte paa alle

Sider, tænker jeg: „Stakkels, fortabte Menneskebørn, som er ladte udenfor i Mørket og Kulden! De slaar sine Vinger som Fugle om Vinternætterne mod vore oplyste Hjem. Lad os staa op og ønske dem velkommen hos os og undervise dem og gjøre dem til Guds Børn!"

"Men Valerian! at Valerian skulde blive banlyst fra os for stedse og drage ud i hint Mørke!" sagde Viola; „jeg ser ham istand til det!" og hendes Dine fyldtes med Taarer. „Men du kjender ham jo ikke og kan saaledes heller ikke forstaa, hvad Verden vilde være for os uden ham."

"J kunde gaa ud sammen," sagde Eucharis; „de første sytti bleve sendte ud to og to." (Mere).

Ronge af Island. *)

Man vil forleden blandt Mærkedage have seet følgende Note: „1809: Erklærede Uhrmager sønnen J ø r g e n J ø r g e n s e n af Kjøbenhavn Island for et afhængigt Rige," men det er vel de Færreste som kjende mere til dette lille Stykke Romantisk, der foregik paa en Tid, da Alles Interesser dreiede sig om Krigen med England, og hvor derfor Begivenhederne paa det fjerne danske Oland gik upaaagtet hen. Først i den forløbne Vinter har man faaet samlet en Fremstilling af Hr. Jørgensens Kongefærd af Normanden Constantinus Flood, der har gennemgaaet og bearbejdet de sparsomme historiske Kilder. Jørgen Jørgensen var Søn af den bekjendte Hofuhrmager Jørgen Jørgensen i Kjøbenhavn og Broder til Kronometerfabrikant Urban Jørgensen. Begge Brødrene gik

i „Esterslægtens Skole," men den tilkommende Kronprætendent udmærkede sig mest her som „en stor Uglspil" og Ohlensflåger fortæller i sine Erindringer en hel Del om hans gale Streger, som indbragte ham alvorlige Kevsler af hans Faders gode Ven, Digteren Edvard Storm, der paa Grund af sit Venstabskab med Faderen stadig tog sig af ham „og regalede ham med egenhændig Sirng." Faderen maatte tilsidst tage ham ud af Stolen og sende ham til Sø; i 1806 kom han hjem efter at have gjort et Par Rejser til Vestindien og en til Tahiti som Styrmand, og drev nu om i Byen til Krigen brod ud. Han havde erhvervet sig Ny som en modig og usofærdet Sømand, og da der om Efteraaret 1807 blev udrustet forskjellige Kapere til at føre Krigen mod England, fik Jørgen

*) „Dannevirke" (Cedar Falls) efter Sørø Amtstidende.

Jørgensen et saadant Kaperstib at føre. Hans Eventyr som Kaperkaptein fik imidlertid hurtig Ende, thi i Stedet for at blive i de danske Farvande og føre Krigen mod de engelske Koffardisfibe, indlod Jørgensen sig paa den Genistreg, at gaa over under engelsk Kyst for her at drive sit Spil med større Bravør, og som det kunde ventes, blev han herved snart Gjenstand for de engelske Orlogsmænds specielle Opmærksomhed og blev snart taget af en overlegen fiendtlig Styrke. Han kom nu i engelsk Fangenskab; hvorledes han slap ud af det igjen, melber Historien intet om, men det var formodentlig ved at gaa i engelsk Tjeneste. Den 12te Januar 1809 træffer man første Gang igjen Jørgen Jørgensen; han var da Tolk ombord paa et bevæbnet Handelsstib, der for under amerikansk Flag, og som havde ankre op i Sandefjord paa Island. Skibet forlangte at handle sin Ladning der paa Bladfen, men Jørgensen blev afvist af Skibetsmanden med den Bæstid, at den islandske Handel var monopoliseret Danmark. Efter denne Bæstid strøges Stjernebanneret paa Skibet, og det fiendtlige, britiske Flag heistes, hvorefter Jørgensen atter begav sig i Land og forelagde de danske Autoriteter kategorisk Krig eller Fred, — Krig dersom de paa nogen Maade modfattede sig Forhandlingen af Ladningen, og Fred, hvis Handelsstilladelsen uførtøvet blev givet. Over for dette betænkte de danske Embedsmænd sig ikke længere, og et engelsk Handels-etablisement blev oprettet i selve Reykjavik. (Som det synes, er det Datoen for denne Krigserklæring, man tidligere har betragtet som hans „Regjeringsstillærelse;“ som det vil fremgaa længere henne, maa denne imidlertid forandres og lægges til Sommeren). Jørgen Jørgensen vendte nu tilbage til England

med Skibet, men viste sig nogle Maaneder efter ved Island ombord paa Skibet „Margrethe & Ane“, denne Gang som Hovedsmand for en Flok Eventyrere. Under Jørgensens Fraværelse har Islands Stifamtmand, Trampe, faaet Bestyreren af den engelske Handelskoloni til at nedstemme sin Fordring betydelig, og Jørgensen beslutter siebliffelig at drage Fordel heraf. I Spidsen for 12 Mand gaar han i Land og indfinder sig udenfor Stifamtmands-Boligen Søndag Eftermiddag den 25de Juni, just som Stifamtmanden sad ved Kaffeen i Selskab med Skibetsmand Rosoed. Jørgensen lod sine Folk blive i Forværelset, og gif ind til Stifamtmanden for at forklare ham, at han var arresteret. Der nyttede ingen Protest, den stakkels Greve blev under Estorte af hele Banden og i Paasyn af hele Byens Befolkning, der gjorde et forgjæves Tilløb til at befri ham, transporteret ombord i „Margrethe & Ane.“

Efterat den forhenværende Kaperkaptein havde udført denne Genistreg, beredte han Dagen efter Reykjaviks Befolkning en ny Overtællelse. Den følgende Morgen fandt man nemlig paa Gadehjørnene en saalydende Proklamation: 1) Al dansk Myndighed er ophørt i Island. 2) Alle Danske eller Fraktorer, som ere eller staa i Forbindelse med danske Handelshuse, skal forblive inden deres Døre og skulde ikke paa nogen Maade sees paa Gaderne eller holde Samtale med hverandre, sende skriftlig eller mundtlig Bud til hverandre. 3) Ingen dansk Embedsmand maa forlade sit Hus. 4) Alle Stydevaaben og andre Vaaben samt Ammunition skulde uførtøvet udleveres. — Jørgen Jørgensen gif selv i Spidsen for sine Folk omkring i Byen for at se, om hans Befalinger

bleve efterkomne og navnlig alle Vaaben bleve udleverede. Samme Aften er Bøen afvæbnet, og Hr. Jørgensen spænder sit Sværd fra Belte, griber atter Pennen og skriver en Proklamation, dobbelt saa lang som den foregaaende. Denne Gang gaar der en folkevenlig Aand gjennem alle Paragrafer, og Befolkningen tiltales som lydige Undersaatter kunne gjøre Fordring paa. Vi nævne følgende Punkter af denne Proklamation: 1. Island er frit og uafhængigt af Danmark. 2. Alle offentlige Embedsmænd, som ere indfødte Islændere og som vil gjøre Ed paa at udføre deres Funktioner skulle være forsikrede om deres fulde Gage og Betaling. 7. Ingen andre end indfødte Islændere kan indsættes i den lovgivende Stand og være Repræsentanter for deres Landsmænd. 8. Island har sit eget Flag. 9. Island har Fred med hele Verden, og Fred skal etableres paa en fast Fod med Storbritannien, som vil forunde Den sin Bestyrelse. De øvrige Paragrafer indeholdt den behagelige Underretning om, at Ingen behøvede at betale sin Gjæld til den danske Regjering eller de danske Handels-etablissementer, at Prisen paa Korn skulde sættes ned, at Skatterne skulde nedsættes til det Halve, at Skolevæsenet skulde forbedres og Nævningeretter indføres.

Efter at have udstedt denne Proklamation opslug Jørgen Jørgensen sin Residens paa Stiftamtmandsboligen og begyndte sin Regjeringsstiltredelse med at frigive Lugthusfangerne, fire i Tallet. Disse Fire bleve tillige med fire andre Bagabonder bevæbnede med Geværer og Sabler, og en spenst Hødder Malmquist blev sat i Spidsen for denne Arme. Med Høren og sine egne Kammerater gif Jørgen Jørgensen saa gjennem Bøen og beslaglagde Embedsmændenes Kasser og alle danske Varebeholdninger. Fra

Regjeringskontoret nedsættes nu Prisen paa de beslaglagte Varer og navnlig paa Korn hvilket naturligvis bidrog til at gjøre den nye Regjering populær, og i Følelsen af mere og mere at blive Situationenens Herre kom Kapertapeinen til det Resultat at det repræsentive Regjerings-system i Grunden var noget Ubæsen, og at han meget godt kunde regjere alene. I en ny Proklamation af 11te Juli, undertegnet „Jørgen Jørgensen, Bestyrelser af hele Den Island og Høisfkommanderende til Lands og Søs,“ hedder det derfor: „at vi Jørgen Jørgensen haver paataget os Landets Bestyrelse,“ og at „Krigsfolket haver udnævnt mig til deres Anfører til Lands og Søs.“ I samme Proklamation bestemtes det, at Islands Flag skulde være blaat med tre hvide Stokfisk, at al dansk Eiendom konfiskeres, og at alle danske Embedsmænd skulle blive førte til Kjøbenhavn, men foreløbig maatte finde sig i at blive sendte til Vestmansk for „ei med deres Kabaler at forstyrre den almindelige Lykhalighed.“ De øvrige Embedsmænd skulde snarest muligt vælge imellem Afstedigelse eller Anerkjendelse af den nye Regjering. Da denne nye Proklamation blev bekendtgjort tog den største Del af Embedsstanden foreløbig det Parti at blive staaende i sine Stillinger, medens dog andre takkede af, saaledes Amtmand Thorarinsen og en Del Sjøhelmsmænd. Disse Poster besatte Jørgensen med andre, medens Stiftamtmandssembedet foreløbig henstod ubesat; Grev Trampe var vedblivende Fange ombord paa „Margrethe & Ane.“ Islands Biskop, Bisdalsen, forblev, ligesom hele den øvrige Geistlighed, i sit Embede og udførte uantastet sine Forretninger under den nye Suberæn, der ikke alene optraadte som verdslig Fyrste og Kriger, men som tillige agerede et Slags Erkebiskop

og med megen Selbelse udsendte Hyrdebrevde snart om den ene og snart om den anden Sag. Samtidig begyndte han at anlægge et Fort ved Reykjavik, og i Løbet af faa Dage knejsede et mægtigt Fort, armeret med nogle Kanoner, som den danske Regjering havde sendt til Island i Kristian den Fjerdes Dage.

Den tidligere omtalte Armee henlagdes som Garnison i Fæstningen, og Anføreren, Bøcker Malmquist blev høitidelig udnævnt til Kommandant. Som det militære Ansiggende var ordnet, ankom et dansk Handelskib „Tyfkebay“, et Skib, der endnu eksisterer i Kjøbenhavn, medbringende en Ladning af Fødevarer samt 10,000 Rdl., som den intet anende danske Regjering afsendte til sine Embedsmænds Konninger. Selvfølgelig gif denne Sum ind i „Statsskassen“, og Jørgen Jørgensen, som her fik Priser lige i Hænderne, syntes at have en sand øventyrlig Lykke og regjerede med fuld kongelig Myndighed, affatte og indfattede Embedsmænd og staltede og valtede efter Behag. Efter at han var færdig med Reykjavik, gjorde han sin Bandede bereden og drog i Spidsen for den gennem Landet, hvor Embedsmænd og Handelsbestyrere maatte underkaste sig og stille deres Kasser og Varebeholdninger til Disposition. Intet Steds indlod man sig paa at gjøre nogen Modstand eller noget Forsøg paa at stænge den dristige Voenstyrer og hans otte Gardere Retræten; de rede stolte paa deres Gangere, belæssede med det erobrede Bytte ind i Reykjavik, uantaster som de drog ud. Man maa lade den forhenværende Styrmand og Kaperkaptein, at han nu underkrev sig: Kong Jørgen Jørgensen.

Ogsaa til Søs steg nu hans Magt; foruden det danske Skib „Tyfkebay“ var der efterhaanden ankommet tre andre Handelskibe til Reykjavik, alle med en-

gelsk Fripass, og alle bleve de med samt deres Ladninger konfiskerede. Den nye Stat begyndte saaledes nu at faa en Flaade; foruden Kaperkibet „Margrethe & Ane“ fire andre Fartøier — dette var altid Noget at begynde med, men ulykkeligvis — denne Begyndelse med at skabe en Sømagt var Begyndelsen til Enden. I August Maaned ankrede et engelsk Orlogskib paa Reykjavik Rhed og erfarede strax den Mangel paa Respekt, som den islandsk Regjering havde vist den engelske do. ved at konfiskere Skibe, som havde engelsk Fripass. Kapteinen paa Orlogskibet, Jones, sendte en Flok Mariner ombord i „Margrethe & Ane“ og befriede den stakkels Stiftamtmand, derefter blev Fortet, der ingen Modstand gjorde, besat og Flaget med de tre Stokfist strøget. De fire løsladte Tugthussanger med deres Anfører overgav sig paa Naade og Unnaade, og dermed var det ude med Kong Jørgen Jørgensens Magt. Han slap ombord paa et af de tagne Skibe, „Drion“, og var nu igjen Kaperkaptein. Stiftamtmand Trampe ledsaget af et Par Chæfsmænd gif ombord i „Margrethe & Ane“ for at tale Islands Sag hos den engelske Regjering og søge Erstatning for de mangfoldige Flyndringer af saavel offentligt som privat Gods, som Jørgensen havde tilladt sig. Tre Dage efter at Grev Trampe var afsjelet fra Reykjavik gif der imidlertid Jld i Støbet, og han vilde rimeligvis være omkommen, hvis ikke Islands høie Konge nu atter reduceret til Kaperkaptein, havde bemærket Branden og reddet Besætningen ombord i „Drion“ ja viste sig yderligere saa hoimodig, at han seilede tilbage til sit forrige Kongerige og landsatte Greven i Reykjavik. — Om den islandsk Konges senere Liv har Forf. kun fundet faa Oplysninger. Han har rimeligvis som

andre landflygtige Monarker fort et noget uregelmæssigt Liv; han slaffede om i Frankrig, var en Tid Smugler, begik paa en Svriptur til England nogle Excesser, som bragte ham i Lovens Klør og en Straf af 21 Aars Forvisning til Forbryderkolonien Vandiemens Land.

Ved et besynderligt Skjebnens Spil skulde Jorgensen saaledes, efter at have været Konge paa en af Verdens nordligste Der, ende sin Løbebane som Deporteret paa en af dens sydligste. Efter udlobet Straffetid forblev han i Vandiemens Land, hvor han døde 1850.

Afgudsvæsenet paa Madagaskar.*)

(Foredrag holdt i Studenternes Missionsforening den 6te Novbr. f. A. af Missionær Rosaa.)

Hedningerne har forskjellige Forestillinger om et høieste Væsen; hos Nogle er denne meget udviklet, hos Andre er den næsten ikke at mærke. Det første er tildeis tilfældet med Madagaskerne. De har Forestillinger om et høieste Væsen, som de kalder Andriamanitra (den vellygtende Fyrste eller Herre); de kalder det saa, uvidt, af hvilken Grund; Nogle mener, fordi han bringer Menneskene gode Ting, Andre, fordi man paa enkelte Steder brugte at ofre Høgelse til dette høieste Væsen. Et andet Navn er Andriananahary, den skabende Herre eller Fyrste. Madagaskerne tillægger dette Væsen mange Egenskaber, som ogsaa vi tillægger vor Gud. De siger om det, at det har skabt denne Jord, at det er Allestedsnærværende, ser og hører alle Ting, belønner det Gode og straffer det Onde o. s. v. Naar man vil ønske En noget Godt, siger man: „Gud velsigne dig? Kan man ikke gjøre En Gjengæld for modtaget Gode, siger man: „Gud belønne dig“ o. lign. Disse Forestillinger fremkommer især i deres Ordsprog, hvoraf følgende kan tjene til Eksempel: „Gud har skabt Himmelen og Jorden, Hænder og Fødder,“ „Gud, som

skabte ham, tog ham“ (om den Døde), „Sig ikke, jeg har i mit Sind opfattet Gud,“ „Fra det Høie stuer han og ser det skjulte,“ „Han ser Alt, skjønt han altid med Flid tillukker sit Øie,“ „Stol ikke paa den tause Nat; thi Gud er over dit Hoved,“ „Det er alene Gud, som kan hyde,“ „Paa Gud alene skal man vente,“ „En Drm, som dræbes, har ingen Haand at slaa igjen med selv, den venter paa Gud,“ „Man skal ikke snyde en Enfoldig; thi Gud maa frygtes,“ „Det er bedre at være skyldig for Mennesker end for Gud.“ Man har af disse og lignende Ordsprog troet at kunne slutte, at der engang blandt Folket har været en renere Teisme. Jo længere Mennesket er kommet bort fra Gud, desto værre er det blevet, og desto flere Guder er der kommet. For Madagasernes Vedkommende er det dog manges Gang tvivlsomt, om man skal opfatte dette Navn paa det høieste Væsen som Ental eller Flertal. sproget mangler nemlig Betegnelse for Flertal, saa man vanskeligt kan se dette, uden naar et Talord er tilføjet. Andriamanitra bruges saaledes ogsaa som Navn paa alle Afguder. Alle disse Forestillinger har dog

*) For By og Bygd. „Fædrelandets“ (Kristiania) Føljeton.

ikke høvt stor Betjndning for Madagafserne. De betragter nærmest det høieste Væfen som Noget, der ftaar udenfor Menneftene, og med høilket de ikke ftaar i nogen færlig Forbindelfe. Hvordan de egentlig har tænkt fig dette Væfen, er uftikkert. Rimeligvis har de høvt Foreftilling om Menneftiffelfe hos det. De mener faaledes, at det høieste Væfen har Børn, avlede fom Menneftebørn. Liggende Foreftillinger har det ogsaa høvndt, at de har villet overføre paa de kristnes Gud. — Naar der fkulde komme nogen Forbindelfe iftand mellem de guddommelige Væfener og Menneftene, maatte de ftige ned til Jorden. De var da ubodelige, men maatte afholde fig fra den Synd at drikke, da de ellers ikke vilde blive optagne igjen i Himmelen. En var faaledes ftegen ned; han kunde imidlertid ikke holde fig fra det, og Folgen var, at han blev faa tung, at han ikke kunde komme til Himmels. Et senere Sagn (det er Digtet for at forklare Kongernes guddommelige Herkomst) fortæller, at en Anden var ftegen ned til Jorden for at more fig med Vozimbaerne. Han forfnyede fig, faa han ikke kunde komme op igjen. Han blev da Konge over Folket, hvorpaa Gud fendte ham en Hustru fra Himmelen. Fra diffe To ftammede den madagafifte Udel. Guds Aand fvaer mellem Himmelen og Jord. Han har desuden ogsaa et Sted ved 2 Hæller udenfor Hovedftaden Antananarivo, hvor han fkal færlig opholde fig. Den har inspireret Prefterne. I Praxis er dog denne Gudsdyrkelfe meget udartet.

Foruden dette høieste Væfen tilbades ogsaa Vozimbaerne. Diffe vare oprindelig en afrikant Stamme (man kan faaledes finde Navnet igjen paa den ligeoverfor Madagafkar liggende Kyst af Afrika); de havde været boftat i det

indre af Landet, men var af Hovaerne blevne fordrevne. Efter en Tid vendte de atter tilbage, men da fom Hælgener. Gafernes Foreftillinger om Vozimbaerne fvaer i Meget til de gamle Nordboers Foreftillinger om Underjordiffe. De aabenbarer fig for Menneftene dels i Dromme, dels endog i vaagen Tilftand i Syner. Dog er det ikke for Alle, at de vifer fig, da der er Mange, fom ikke er disponerede for en faadan Aabenbaring. Man ved at paavife deres Grave, ligefom man ogsaa fortæller, at de færlig ynder at opholde fig ved Floder eller Vand Overhovedet eller ogsaa paa Bakker. Naar de vifte fig for Menneftene i vaagen Tilftand, pleiede det at være i røde Klæder. Dette havde været Tilfældet ved en Aabenbaring ved Sven Itafy i Betsileo. Der blev gjort meget Væfen af dette; Dronningen fendte Soldater did for at fange Vozimbaen; men det lykkedes dog ikke, fom rimeligt kunde være. Difse Vozimbaer havde en stor Indflydelfe paa Menneftene. De havde fine dyrkede Marker ligefom diffe. Hændte det nu, at en arbejdede paa de Steder, hvor hine ogsaa havde fine Marker, eller traadte paa en vozimbagrav eller en dem høelliget Sten, faa blev de brede; de pleiede da forft at tale til Vedkommende for at faa ham til at ophøre med fit Arbejde; nyttede faa ikke dette, ftraffede de ham paa en eller anden Maade. Blev En pludfelig fyg eller døde, faa hed det altid, at han havde fornærmet Vozimbaerne. De, der omgiffes meget med Vozimbaerne, stod ogsaa under deres færegne Beflyttelfe. Dette var ogsaa Tilfældet med en Slavinde; men da man ikke havde nogen tro til hendes Fortællinger, blev hun for derved at beftrykke Sandheden af fit Udfagn, givet Tangena at drikke. Døde hun heraf, var hun ftyldig, i modfat Tilfælde ikke. Hun

bestod Prøven, begyndte at danse for Nanderne, talte med dem o. s. v. Hun blev ogsaa taget ned til dem (de levede i Bandet) og var der et Par Døgn; men da hun ikke kunde spise Krebs, som var Nanderne's fornemste Føde, saa kom hun op igjen. En anden, Kanoro, blev taget ned til dem og blev som dem, hvorfor han ogsaa blev Gjenstand for samme Dyrkelse. Det var fortrinnsvis ham, som havde aabenbaret sig for den ovenomtalte Slavinde.

Allerede Forestillingen om Nander skulde synes at tyde paa, at man troede paa et Liv efter dette, ialfald en existens. Gæsferne har flere Benævnelser for den menneskelige Aand. Saalænge Mennesket lever, kaldes den Janahy, egentlig det Bekymringsfulde, det, som er i Uro, (betegnende Menneskelivets stadige Kamp); naar Mennesket er død, kaldes den Matoatoa (Spøgelse), Avelo (noget dunkelt, Stygge), Kinohy (det Frygtede) eller Lolo (Sommerfugl). Ved den sidste Benævnelse forbandt de et Begreb om, at, ligesom Larven paa en Maade gik bort, naar den forpuppede sig, saa skal Sjælen atter komme frem igjen i en skjønnere Skikkelse. Derfor sagde de ogsaa, naar En var død: modimandry (han gaar bort, men han vil komme igjen). Spørger man en Gæsfer, om hvor den Døde er, saa kan han give to Svar, enten at han er i Graven eller ogsaa paa et Fjeld i Sydhetsfjeld, Ambondrombe, Krathjerget, der kaldes saa, fordi det ved Foden og et Stykke opover Siderne er bevoret med tæt Krastkov. Det er meget steilt og hidtil ubefæget, da ingen af de Indfødte tør vove sig derop, og som en Følge heraf ingen Europæer kan faa noget Følge, saa han tør driste sig iveri. Det kaldes ogsaa det onde Sted og Nanderne's Land. Paa dette Fjeld lader de alle Døde leve, baade Døde

og Gode, da de ikke gjør nogen Forskjel paa gode og onde Menneskers Aander. Det er paa en Maade en Fortsættelse af det jordiske Liv, der her føres; de, der var Konger her paa Jorden, bliver der Herskere over sine Undersaatter, der er komne over Graven. Hvergang en Konge dør, er der stor Fest paa Ambondrombe; da styder man med Kanoner og har herlig Musik. Dette gjøres ogsaa undertiden ellers. (Denne Forestilling skriver sig fra, at der i Bjerget findes en Masse Huler, og naar det saa blæser, fremkaldes disse Lyd, der i det Fjerne høres som et Slags Musik eller Kanontorden). Der gives ogsaa Enkelte, som tror paa en Sjælevandring. Navnlig er dette Tilfældet blandt en Adelsmand, som lever i Sydhetsfjeld. Naar En er død, saa heiser de Riget op paa en Stolpe og furrer det fast, hvorpaa alt flydende presses ud af Riget. Dette samles saa i en Krulle, der sættes ned i en Indsø, og hvis Laag er gjennemboret af et Rør, hvis Mundning rager op over Bandet. Efter en Tids Forløb kryber der en liden Orm op af dette Rør; denne Orm vøjer og bliver omfider til et større rødt Dyr. Det er imidlertid Ingen, som kan give nogen rigtig Bæstend om Ormens eller Dyrets Udseende. Dyret har den Særegenhed at søge hen til de Steder, hvor det Menneske, hvis Aand det er, har færdedes. Særlig søger det hen til hans hjem. Dette betragtes som en stor Lykke, og hver Gang det viste sig, skulde man gjøre store Festligheder for det.

Gæsferne's Gravvæsen er religiøst. De troede, at de Afdøde ikke var uden en Følelse af Velvære eller Smerte. De bliver anraabte og tilbødte, og der fremføres Ofre til dem.*) Selve Bygning-

*) „For Hjemmet“ har i en tidligere Aargang indeholdt en Beskrivelse af en saadan afgudist Offerfest. Red

gen af Graven udføres under Dfringer, og de til Graven hørende Dele bestænkes med Dfferblod. Dette skal bringe de Levende Lykke. De Døde indhyles i saa mange Silkekæder som muligt, og naar Klæderne er blevne skrøbelige, tager man den Døde ud af Graven og lægger nye Klæder udenpaa. Man siger da, at man mødes med sine Kjære, og holder i den Anledning store Fester. De Døde føres hen til et Telt og ligger der et Par Dage. Saalænge Liget forbliver her, holder man Glædesfest udenfor Teltet og inde i Huset. Undertiden bruger man ogsaa at stoppe ud en Figur, der skal tjene som Billede af den Afdøde. — Naar man ligger for Døden, saa er det den eneste Trost, man har, at man har et godt Gravsted. De siger da til de Gjenlevende: „Vær slittig til at vende os (lægger Klæder paa os)“! Det er den største Ulykke, Gæsterne fjender, ikke at have Rigdom og Børn, saa man kan faa sig en sauk Begravelse og et fint Gravsted. De Afdødes Lykke afhænger heraf. De, der ikke skaffer sine Forældre Gravsteder, ansees for at være de allerstørste Forbrydere. Naar de beder til sine Fædre (og sine Guder), bruger de følg. Bøn: „Vi tilbeder Eder, 3 Guder og alle Fædre! Giv os, hvad vi begjære! Giv os Børn, giv os Efterkommere i uendelige Slægtled! Giv os, hvad der maa bekomme os vel og forlænge vore Dage! O, velsign os, 3 vore Fædre! Vi udbreder vore Hænder til Eder, Guder og alle Fædre, og begjære af Eder at Naade og Opholdelse! Giv os Penge, giv os Gods, giv os Egteskaller, giv os Afkom i uendelige Led!“

Den første Repræsentant for de synlige Guddomme er Dronningen, der ogsaa kaldes alle Tings Ophav, Livets Rilde og Grund. De har desuden en hel Del andre synlige Afguder, Sampy,

der for det Meste er Træklodse, lidet eller intet tilhuggede. Kunsten var ikke Hovedsagen. Disse Træklodse beklædte man med Floiel og Silke, satte Guldringe paa dem o. s. v. og bar dem paa lange Stænger. Det var en Synd at betragte disse Billeder for noie, saa man kunde komme til at se deres Usuldkommenhed. — Der var 12 offentlige Guder (12 Tallet er heiligt: der er 12 Guder, 12 heilige Bjerge i Landet, 12 gamle Konger med 12 Koner hver o. s. v. Ogsaa 7 Tallet er heiligt), Rigets Guder og Folkets Guder. Indenfor de 6 Rigets Guder var der forskjellig Rang, der dog ikke var stadig, men kunde skifte under de forskjellige Konger. Hvis en af Guderne havde gjort sig særlig fortjent, blev han ofte ophøiet i Rang, og i modsat Tilfælde degraderet. Disse Rigets Guder kunde ogsaa have sin Oprindelse fra Folkets eller endog private Guder. Alle Afguds billeder blev brændte i 1869, da Dronningen gif over til Kristendommen. Rigets Guder var: 1) Kelimalaza, Krigsgud, 2) Ramakavalh, Lægekunstens Gud, 3) Kasaatafa, der beskyttede mod Sphybsaar og Kuglesaar, 4) Manzakatiroa, der beskyttede mod Lynild, 5) Kabehaza, der beskyttede mod gale Hunde og 6) Katsimahalahy, der beskyttede mod tyveri. Krigsguden henvendte man sig til hos Presterne angaaende hans Villie i Krig. Enten selve Guden eller en den tilhørende Gjenstand skulde ud for at velsigne Tropperne. Hele Hæren blev opstillet i Rækker, hvorpaa en Procession af Prester kom med Gudebilledet eller Gjenstanden; i nogle Horn havde de Bievand, som blev støvret paa Soldaterne. Man gav fremdeles Soldaterne Amuletter med; saaledes fik de f. Ex. Ingesær til at tygge paa, naar de gif over en Flod, hvilket skulde beskytte mod Krotodiller. Ramahavalh sendte man

Bud til under alle Slags Sygdomme. Forresten var Fremgangsmaaden den samme som den ved Krigsguden. Lægekunstens Guds Symbol var Slanger. Fornærmeiser mod ham blev straffet derved, at han sendte Slanger i Fornærmerens Hus. Dette blev engang Tilfælde med en Engelfsmand. Presterne gjorde Skrig af Gudens Hævn; men ved en indledet Undersøgelse viste det sig, at det var Presterne, som havde samlet Slangerne og bragt dem i Mandens Hus. Naar man vilde ofre til ham, skulde man slagte en ung, hvid Dyr. Ogsaa ligesoverfor de øvrige Guder brugte man omtrent samme Fremgangsmaade. Folkets Guder var lidt lavere i Rang end de nævnte Rigets Guder. Tilbedelsen af disse var lidt skrøbeligere. Efter en god Høst pleiede man at gaa op til Gudehuset med en Gave, salvede Guden o. s. v.

Folket kunde have saa mange private Guder, de vilde. I 1869 brændtes der store Dyrer af Ting, der skulde tjene som Gudebilleder, smaa Rør, Horn, Kurve og lign. De kunde fremdeles tilbede alle mulige Ting, de 6 Retninger, Himmel, Jord, Sol, Maane, Stjerner, ja, lige ned til smaa Stene og Vandpynter, til hvilke Sidste man ofrede ved at kaste lidt Sølv eller lign. ned i dem. Stenene brugte man at raadsørge. Alt, som vakte Forundring eller Frygt, tilbedes, f. Ex. Europæerne og deres Huse, Riffertter, Kanoner, Geværer og Krofodiller. Disse Sidstes Tænder var særdeles gode Amuletter.

Afguderne havde sine Huse, og desuden fandtes der i det nordøstlige Hjørne i ethvert Privathus et Sted, Fædrenes Hjørne, som man ogsaa kaldte det, der var Guderne helliget. For de offentlige Guder havde man midt i Byen nogle skrøbelige Huse. Man brugte at

sætte en Halmviff oppe paa Taget for at betegne, at der var et Guds-hus. For Folkets Guder var der særskilte Byer. Rigets Guder boede i en Slags Villaer udenfor Hovedstaden. De Sidste maatte altid følge Dronningen. Presterne betragtedes med Uresnigt; de kunde ikke dømmes af en almindelig Domstol, men havde sin egen Jurisdiktion. De kunde henrette Folk indenfor sin By og havde Ret til at bære en rød Paraply. I Slutningen af 1860 Aarene begyndte dog Presterne at komme i Miskredit. „Prest“ brugtes ofte i samme Betydning som Bedrager. Naar man vilde henvende sig til Guderne, maatte man bringe Offer, der til Rigets Guder ikke maatte være mindre end 2½ Pence i Pengeverdi. Af Ofrene var der 3 Slags, deriblandt ogsaa noget, som omtrent svarede til Romernes og Grækernes Libation (Drifoffer). Draf man Brændevin, satte man lidt i en Skaal ud paa Marken, og naar det saa var dunstet bort ved Heden, sagde man, at Guderne havde drukket det. Offersteder var dels inde i ethvert Hus i det ovenfor omtalte Fædrenes Hjørne, hvor ogsaa Bonnen holdtes, dels ogsaa inde i og dels udenpaa Gravene. Der gik Fortællinger om, at Ufødte da viste sig og begjærede nye Klæder, en ny Hat, Tobak, om han havde været en stærk Røger, en Guitar, om han havde været Musikalsk o. s. v. Man brugte at hælde Brændevin op paa Graven eller, om det var Folk, der var faldne i Krig, og hvis Lig laa begravet paa Slagmarken, da paa den Gravsten, der var opreist til disses Minde. Denne havde samme Værd som Graven.

Man havde stort Dagvælgeri. Tirsdag, Fredag og tildels Lørdag var ulukkelige Dage. Der var Fasteregler, og man skulde holde sig borte fra urene Ting, navnlig fra at røre ved en Død.

Det stod Enhver frit for at ofre, saa ofte han vilde; 2 Gange om Aaret skulde dog Alle ofre. Den ene af disse var den store offentlige Nytaarsfest, der holdtes navnlig for Fædrene. Landets Regent gaar ind i sine Fædres Hus, en rød Hane bliver slaget, Lovene læste op, gode Ting lagt ind i Graven o. s. v. Denne Fest er en Glædesfest for Alle. Den anden Gang var i Maanst, den onde Maaned. Da maatte Dronningen bringe Klæder op til Afguderne.

Synden er en Magt i Menneskelivet og ikke mindst blandt Hedningerne. De tyranniseres af sine Guder. De tror at leve i fuld Overensstemmelse med sine Guder selv i sine værste Synder. Den

eneste Forpligtelse, de har, er at holde sig efter Presternes Anordning. Der er dog imaa Lygskimt midt i Mørket. Missionærerne har i Beretningen om det høieste Væsen en god Stotte. Det, at de bringer Offer, vidner om, at de har en Fornemmelse af, at Alt ikke er, som det skal være.

Hvad vilde vi have været, hvis Gud ikke havde seet i Naade til os; vi skal vaagne op og takke Gud for alt det Gode, han har skjænket os. Vi har saa let for at glemme dette. Missionen maner os til at betænke det og viser, at det er en herlig Ting at fortælle alle disse Storer Evangeliet om Frelseren, at plante Jesu Kristi Korsbane blandt Folkene.

Om Sandhed og Sandhedsføgen.

Fire Foredrag af Jens Greve, Kand. theol.

(Fortsættelse.)

IV.

Jeg har i de foregaaende Foredrag gjentagende peget paa, hvorledes vor Sandhedstrang altid fører os tilbage til Spørgsmaalene om Livets Grund og Livets Hensigt og Maal; jeg har ved at fremholde enkelte Siendommeligheder ved den videnskabelige Forskning, søgt at vise, at ogsaa denne lægger os disse Spørgsmaal nær, og at, hvor Videnskaberne gaa over til Filosofi, der kommer denne sidste Videnskab altid til som Slutstenen paa den hele Bygning at sætte en Livsanskuelse; jeg har endelig henvist til, hvorledes saavel Livets Erfaringer som Livets praktiske Præv paatrængende driver os til at søge en saadan.

Vi føres altsaa hen til at se paa, hvad dette Arbejde paa at komme tilbunds i Spørgsmaalene, hvad dette Arbejde paa

at finde en fast, sikker, paalidelig Livsbe-
tragtning har at vise os.

Fra de ældste Tider se vi de store Tænkere, se vi Filosoferne beskæftigede med disse Spørgsmaal. Der spørges iblandt Grækenlands Vismænd, om der gives en sthyrende ordnende Aand, eller om Materien, det Legemlige, er det Hele. Der spørges om Tanterne, den evige Fornufts Tanke er det, som ligger til Grund for Alt, hvad der er til, Alt, hvad der af Guddommen er forment, eller om den ydre Verden ikke i Grunden selv er Gud, den enkelte Gjenstand kun en Ytring af Guddommens eget Liv. Der spørges, om der gives et høit sædeligt Maal for et Menneskes Liv, eller om Livsnydhelsen er Livets høieste Visdom. Og den ene af disse Tanke, disse Op-

fatninger, slaar den anden ihjel, saa Resultatet af det hele Arbeide bliver Skepticisme, den Tvivleshjge, som opgiver det Hele.

Men vore Dages Filosofi, der er født under Middelalderens forvirrede Gjæring, som har sættet sin Rod i den Jordbund, de gamle Tænkeres anstrengte Arbeide havde opgravet og bearbejdet, som har studt Vext i Protestantismens friere Livsluft, som er bleven befrugtet af alle den nyere Vidensskabs videre Synner, af al dens grundigere Erfjendelse, denne Filosofi har vel klaret Arbeidet mere tilfredsstillende og leveret den løsende Nøgle til Livets Gaader? Fra dens Veir lyder os vel imøde et endrægtigt Vidnesbyrd: Nu er Sandheden funden; nu straalser den klar og utvethdig for Alles Sine! Eller er ikke meget mere Forholdet det, at Filosofernes Skare har en vis Righed med hin Forsamling paa den høie Stole, hvor Discordia, Usamdrægtigheds-Gudinden selv, stod og lurede bag de Høilærdes Stole? Staar der ikke som for Mening mod Mening, System mod System, er det ikke fremdeles som i hine gamle Dage, at den ene Tankeretning slaar den anden igjel, selv holder sig oppe en Stund, saalænge Vinden blæser fra den Kant, saa synker den igjen, overvunden mangen Gang netop af den tidligere besejrede Handsretning, der atter dukker frem i fornyet mere bekræftet Stikkelse?

Snart bliver den hele Tilværelse saa aandeliggjort, at det falder vanskeligt at forstaa, at der bliver noget Rum tilovers for et Stof, for det materielle Grundlag, af hvilket den ydre Verden er bygget, ja at dette, at Materien rent forsvinder, bliver et Blændverk, et Skin uden Virkelighed; snart derimod høre vi, at Alt er Materie, er Stof, og der bliver ikke Tale om nogen aandig Tanke,

nogen Villie, af hvilken den ydre Verden er skabt, nogen Plan, efter hvilken den er ordnet. Snart heder det, at vor Fornuft nok byder os at antage en Gud som alle Tings Ophav; men han er altfor opphøiet over Verden til egentlig længer at have noget med den at skaffe; vi maa ikke tænke os ham som en saa daarlig Uhrmager, at han stadig maa gribe ind og slikke paa sit Verk, for at det ikke skal gaa istrykker; Alt gaar efter de engang i Verden nedlagte Naturløve, og Vennen bliver naturligvis en haabløs og derfor meningsløs Gjærning. Saa forsitres der fra en anden Kant, at denne Tale om en Gud, der staar som en over Verden opphøiet personlig Mand, den hører til de forældede Forestillinger; Gud er Tilværelsens egen Mand; han bor i Stenen saavel som i det grønne Blad; hans Liv aabenbarer sig i Dyrerivets Former men klarest i Menneskeandens egen Virksomhed; der kommer han til Bevidsthed om sig selv, og den fornufsigste Dyrkelse, et Menneske derfor kan vise sin Gud, den hedes, naar det tilbeder sig selv; det er selv Guddommens høieste Aabenbarelse. Gud og Verden er bleven eet: Men atter soares der fra en anden Kant: Hvad? Gud? Er der Noget, som har seet ham? Stoffet er det Eneeste, vi kjende; Stoffet er det Eneeste, vi anerkjende, Stoffet med de stoflige Kræfter. Det skaber sig selv sine Former. Det er paa Tide at blive fri for disse overtroiske Forestillinger. Der er ingen Gud, intet over det, vi se og fornemme.

Saa siges der atter: Menneskeanden er fri, Mennesketanken er sund, Menneskevillien er kraftig, den skaber sig selv gjennem et Liv i Dyd en evig Salighedens Tilstand; eller der udraabes: Alle Tings Maal er Fuldkommenhed; dette Maal maa naaes, og saa naaes det altsaa; vi behøve lidet at bekymre

os om hvorledes; thi selv Skrøbelighederne, Forskyrrelsen, Synden er kun Skygger, der tjene til at fremhæve des stærkere de lyse Sider, der tjene til at fremme Udviklingens Gang. Men fra den anden Side svares: Hvorlænge vil man nære sig med Illusioner? Det er jo det Stof, hvoraf vort Legeme består, og Paavirkningen udenfra, det er jo disse to Ting, som regierer det Hele; Menneſteaanden er mere bunden end Hunden i sin Rænte, den har ikke noget Valg; den maa handle saaledes, som Legemets Stoffammensætning tilliger.

Dg. Livets Maal, hvad siger Filosofien derom? Snart er det en evig Saelighedens Tilstand; snart er Graven det dybe Dække, som skjuler Alt; hvad der er bag, kan Ingen vide, knapt lades der Plads for Anekdoter og Haab; snart prædikes jordist Dykke som det Høieste, der er at naa; snart mødes vi af det trøstesløse Suf: al Livets Glæde er i Grunden Illusioner tilhobe, et skuffende Bedrag; det høieste er Intethedens dybe Ro; — snart høres det Fortvibelsens Raab: Enden paa Alt er, at Dømmene fraadse i vort Hjod.

Se det var Svarene, vi faa fra de forskellige Ranter; en mere forvirret Mangfoldighed, end den, der her bydes, kunne vi vel ikke ønske os, især naar vi tillige tage med i Betragtning de mange Afændringer af Tanken inden hver enkelt Retning; større Strid mellem Ansjuellers kunne vi vel heller ikke godt tænke os mulig; den ene Tanke er jo den andens mest gennemgribende Modsetning; den ene Tanke slaar den anden ihjel. Hvad har da dette Aristotundernes Arbeide paa at løse Livsgaaderne frugtet til? Hvad Resultat har det bragt? Intet, ja mindre end Intet. Det har vistnok udviklet Tankens Skarphed og Konsekvens, men dette er jo blot

at slibe Verktoiet; der bliver intet Arbeide udført ved den Gjerning. Og netop denne Omstændighed viser vel allerklarest, hvor haabløst dette Arbeide paa at løse Opgaven er, at tiltrods for al Tankens Skibning, tiltrods for Verktoiets Skarphed, staar man Opgavens Løsning lige saa fjern som nogenſinde for. Eller, hvor kan der paavises det Resultat, hvorom denne Videnskabs Repræsentanter ere blevne enige. Modsetningen staa jo skarpere mod hinanden end nogenſinde tilforn. Den ene Retning protesterer jo fristvæel endog mod det Grundlag, den anden lægger for sin Bygning? Selv der er der ingen Enighed at finde.

Men os kan ikke denne Uenighed forundre. Den, som har fulgt den i mit andet Foredrag leverede Paavisning af de rent personlige Hindringer, som meder under dette Arbeide fremad mod Sandhed, dette Arbeide paa Livsgaaders dybeste Løsning, den, som maatte erkjende Sandheden af den der givne Fremstilling, og som var villig til at vedgaa for sig selv den Banmagts Rval, hvori Menneſteaanden her ligger bunden, han vilde ikke kunne vente sig noget andet Udfald af disse Menneſte-tankens dristige Spekulationer, af disse Filosofiens Stormlob paa Sandhedens Befæstninger; han vil i dette nedslaaende Udfald kun se en ny Bekræftelse paa sine tidligere Erfaringer, at hvad Menneſteaanden end formaar, Sandheden formaar den ei at gribe. Et kraftigere Bevis paa, at der her et noget istykket, et kraftigere Bevis end disse mange Svar, hvoraf det ene slaar det andet ihjel, kan vel ikke gives. Var Menneſtetanken sund, saa maatte jo det Tænkte være sundt, saa maatte vi jo vente at finde et Samarbeide, ved hvilket man stadig bygger paa den sælles Grund, og under hvilket hver

Tanke bliver Sten paa Sten i den sælles Bygning, om end ei Maalet var naaet, og Spiret end ei var reist paa det kneisende Taarn. — Men her river den Ene friskt væk ned, hvad den Anden har bygget op; her ligge Tankerne indbyrdes i evig Krig; den Ene er den Andens diametrale, mest gennemgribende Modsatning. Jeg tænker nok, vi behøve ei at være bange for at slaa det fast: Menneketanken magter ei, hvad den her har taget paa sig.

„Nei stop,“ raabes der til os fra et andet Hold, „saa raast kan ikke Slutningen drages. Feilen ligger ikke i Mennekeandens spigtende Eone; nei den stifter deri, at man ikke saa sig vel for, da Grunden blev lagt, og saa vækter naturligtvis den hele Bygning.“ Vi kunde jo nok ville gjøre en Bemærkning ligeoverfor den Raabende, spørge ham om, hvoraf det da kom, at man saaledes tog fejl af den rette Grund. Uabenbarer da ikke det netop den bristende Eone? Men vi kunne gjerne holde den Bemærkning tilbage et Dieblik for at faa Bessed om, hvor da den sikre Grund egentlig skal lægges.

„Naturligtvis“, svares der os, „i den sandkelige Jagttagelse. Det eneste faste og visse paa Jorden, det er jo, hvad vi se med vore Øine og høre med vore Øren, i det Hele fornemme med vore Sandser. Det er dette, vi maa undersøge ved alle de Midler, som staa til vor Raadighed; det er disse Forhold, vi maa se til at trænge tilbunds i og videnskabelig at behandle, for at faa det rette Øverblik, og saa kan der blive Tale om derpaa at bygge en sand Filosofi, en Livsansføelse, som kan holde Stand mod alle Angreb. Al anden Filosofi, ethvert Forsøg paa ud af Tanken selv at gribe, at fatte Tilværelsens Hemmeligheder er

en Bygning i det Blaa; hvad Under, at den ramler overende!“

„Det Faste, det er, hvad Sandserne erkjende!“ Er det sandt dette? Har ikke i Kartusinder Sandserne sagt, at Solen staar op i Øst og gaar ned i Vest; hvem tror det længer? Er der ikke dem, hvis Øren har hørt Musik, som aldrig er spillet? Er der ikke dem, som mangler Syn for Farver; er der ikke dem, for hvem det Skjæve synes lige, og det Lige skjævt? Og desuden, er det ikke saa, at Instrumenterne s. Ex. Tellokopet og Mikroskopet har vist, hvad Ingen før kjendte, har vist os, at Meget er anderledes, end det viste sig for det ubevæbnede Øie. Og naar saa Instrumenterne nydeligere forbedres, kan ikke da igjen Jagttagelsens Resultat forandres og atter forandres. Hvor er Grændsen for denne Forandring? Og er dette sandt, hvor have vi saa det faste Holdpunkt, hvor bliver den sandkelige Jagttagelses urrygelige Paalidelighed af?

Ja end mere; vilde vi først begynde at øve Tankens Kritik paa den sandkelige Jagttagelses udisputerlige Paalidelighed, vilde vi her gjøre, hvad man jo ellers finder saa utvivlsomt berettiget, stille os skeptisk kritiserende ligeoverfor Tingen, da var det muligt, at den hele Paalidelighed vilde forspinde for os. Stuart Mill, den bekjendte engelske Filosof, kommer saaledes til det Resultat, at vi ingen Visshed have for, at det, vi se for vore Øine, virkelig eksisterer, det eneste, vi med Sikkerhed kunne sige, det er, at vi ved en eller anden Leilighed modtage en vis Fornemmelse, et vist Sandseindtryk. Naar jeg mener at se Solen lyse paa Himmelbuen, da er det Noget, jeg ingen Visshed har for; det Visse er kun, at mit Øie modtager et Indtryk af Lys, at Synsnerven irriteres. Om der der-

imod virkelig er et lysende Legeme deroppe, det ved jeg Intet om. Ligejaa, naar jeg mener her at føle Pultens Kant, da er det eneste Sikre, at mine Følelser modtager en vis Fornemmelse, som jeg erklærer for at være Fornemmelse af haardt Træ. Om der er noget Træ, det kan jeg derimod ikke vide.

Men er jeg kommen saa langt, som til at sige, at det Eneste, jeg ved, det er, at jeg mærker en vis Fornemmelse et eller andet Sted i mit Legeme, da ligger vel det Spørgsmaal snublende nær: Hvorfra har jeg Sikkerhed for, at jeg virkelig har nogen Fornemmelse? At Fornemmelsen selv er upaalidelig, at jeg ofte ikke har den Fornemmelse, jeg mener at have, det tør vi vel anse for givet; thi jeg fornemmer vel ikke Sandseindtryk af Lys, hvergang jeg synes at se Noget i Drømme, og naar Invalkiden føler Smerter i den affrudte Fod, saa er vel heller ikke den Fornemmelse at lide paa; men hvoraf ved jeg overhovedet saa sikkert, at jeg har nogen Fornemmelse? Vil man først gaa ind paa den skeptiske Tankegang, vil man først sætte sig paa det at tvivle paa Alt, hvad der ikke staar saa fast, at ingen Tvivlshygs Indvending derimod kan reises, da er det bedst at tage Skridtet fuldt ud, og da kunne vi komme til at tvivle paa Alt, selv paa vor egen Tilværelse.

Vil man derimod tro sine egne Dine og Dren, — her er nemlig virkelig Tale om Tro ikke om Videns, — jeg ved nok, hvad jeg ser og hører, men hvoraf ved jeg det? jeg ved det, fordi jeg tror mine egne Dine og Dren, — vil man altsaa tro sine egne Dine og Dren, nu saa ved jeg ikke, hvorfor man ikke ogsaa kan tro Andet, naar det blot giver lige stor Sikkerhed, som prøvet og kritiseret Sandsejagttagelse giver. Og da kunne vi ikke indrømme, at Sandsernes Greb

er det eneste paalidelige Greb paa Tingene, at deres Skjøn er den eneste sikre Grund at bygge paa.

Men lad os sætte, at Sandserne alene kunne bestemme, hvad der er sikkert for os, kunne vi da benytte den Grund, som saaledes er lagt, til derpaa at bygge vor Livsopfatning.

Den sandfælsige Jagttagelse og den derpaa grundede Videnskab, hvor langt var det vi fandt, at den rak frem? Til Gaaderne, hverken kortere eller længere end til Gaaderne. Ligeoverfor dem stod den stille. Lader det sig da gjøre at bygge en Livsopfatning paa Gaader? Skulde ikke den Bygning blive lige saa daarlig grundfæstet som den, Filosofien byggede i det Blaa? Vil Noget svare: Nei det er ikke paa Gaaderne, vi bygge vor Livsopfatning; vi bygge den paa selve Kjendsgjerningernes faste Grundmur, — var det da ikke netop Kjendsgjerningerne selv, som Videnskaben viste os vare Gaader, uløselige Gaader alle tilsammen. Den Grund er løsere end Sand.

Men Videnskaben strider frem, vil man svare, og hvem affikker Grænderne for dens Gjærning? Lad Slægt efter Slægt lægge sit Arbejde til, hvem tør saa sige, at ikke Maalet engang naaes, Gaaderne løses, og Tilværelsen ligger for os lys og klar; de dunkle Stykker ere spundne; Livsspørgsmaalet har fundet sin endelige Besvarelse. Kan vel nu midt under Udviklingen den Enkelte vente at naa den endelige Løsning? Kunne vi med Grund vente, at Forholdene skulle være anderledes her end paa alle andre Sandhedens Gennemærker f. Ex. paa Kunstens, paa Specialvidenskabens Omraader. Der sidder jo heller ingen Enkelt inde med den fulde Sandhed. I meget Mørke og hidet af mange Bildfarelser har ofte den Enkelte arbejdet, men hans Arbejde er dog blevet en

Sten i den store Bygning, som Slægt efter Slægt har bygget op; stadigt har man bundet større og større Vys, stadigt er Erkjendelsen klarer og Erkjendelsesfonden forøget, og denne Fremgang giver vel rige Løfter for de kommende Tider. Saa og her. Lad os noie os med at være trofaste Arbeidere i Sandhedens Tjeneste! Lad os holde os til de foreliggende videnskabelige Opgaver! En efter en ville Gaaderne løses, lidt efter lidt vil Bunden naaes; paa den Maade ville vi kunne lægge en alt fastere og fastere Grundvold for den rette Livsbetragtning, og endelig vil Bygningen staa der, uroftelig for alle Tider.

Vi skulle et Dieblif gaa ind paa denne Tanke for at se, hvorledes Forholdene da ville stille sig. Vi sætte, at Videnskaben virkelig engang efter Artustinderens Forløb klarer Gaaderne, saa at den kan levere Bygningsmateriale for en Livsanskuelse; hvorledes skulde vi saa virkelig kunne danne os denne og finde frem til Sandhed? Enten maatte vi tro Videnskabsmændene paa deres Ord, tage Videnskabens Resultater, som de bøde os dem, og derefter søge at opgjøre os vor Mening om Tilværelsen i det Hele, men da blev jo hele vort Opgjør bygget paa Autoritet, paa andre Folks Forsikring om, at det eller det var den rette fuldt tilfredsstillende Afgjørelse, og da blev jo vor Livsanskuelse ingen personlig Overbevisning, i Grunden kun laante Tanker, for hvis Værd vi ingen Sikkerhed havde. Og den, som ikke magtede at gjøre sig kjendt med Videnskabens Resultater, han vilde staa rent hjælpeløs. — Eller ogsaa maatte hver den, hvem det var en Livsag her at komme paa det Rene med Tingene, selv følge de forskellige Videnskabsgrene paa deres Veie, selv undersøge og kritifere Resultaterne; han maatte altsaa selv først trænge til-

bunds i alle de forskellige Videnskabsgrene og overbevise sig om, at de af Videnskaben lagte Grundvolde vare sikre, det af den leverede Bygningsmateriale var solid, og da først kunde der blive Tale om fra dette Materiale at drage Slutninger med Hensyn til Livsanskuelsen i det Hele. Men hvad er vel dette for et Arbeide? Finde der det Menneffe, som magter den Ting? Videnskabens Felt udvides jo stadigen i den Grad, at Videnskabsmændene hver i sin Videnskab nødes til at tage for sig enkelte Partier, som de gjøre til Gjenstand for Specialstudium, og forøvrigt maa de noie sig med et almindeligt Overblif, der i mere eller mindre Grad bygges paa Autoritet, paa hvad Andre have fundet ud. Videnskabsmændene føle jo selv, hvor stor Fare der er for, at de kunne komme til mere og mere at blive ensidige Specialister, og hvem kan da længer magte Undersøgelserne paa alle Videnskabens Felter og staa paa egne Ben med selvstændig Mening i dem alle. Og naar saa Videnskabens Felt i Artustinder maaste udvides, hvordan gaar det saa? Bliver ikke Opgaven altid mere og mere uløselig?

Er der vel nu nogen filosoferende Videnskabsmand, som har tænkt de Tanker, vor Tid byder, tilende, undersøgt alt, hvad vor Tids Videnskab omfatter, og derefter opgjort sig sin Mening, sin Livsanskuelse? Nei, vi tør trngt sige, ikke En. Man ser sig nok nødt til, om man vil komme til nogen Afgjørelse ad den Vej, at slaa, som man siger, Slag i Sagen, at træffe Afgjørelse, før Undersøgelsen er tilende, men hvad er det da, som egentlig bliver det Afgjørende? Det er naturligvis den Afgjørendes egen Landsbeskaffenhed; han afgjør Tingen, efter som han selv er til; det bliver hans egne Stemninger, hans egne Tilbøielig-

heder, hans egen Hjertetilstand og Forstandstilstand, altsaa ogsaa hans egne Fordomme og Lidenskaber, som tilsammen træffe Balget og stille Manden der, hvor han staar. Undersøgelsen kan det ikke være; thi Undersøgelsen er ikke tilende; den har ikke bragt noget endeligt Resultat. Undersøgelsen kan derfor kun øve Indsigt som et Anden-Rangs-Moment, som en mere uvæsentlig Grund; thi den har ikke endnu selv truffet nogen Bestemmelse. — Men hvad virkeligt Værd har en Afgjørelse, som træffes

paa den Maade? Er Sandheden Tilværelsens virkelige Sammenhæng, da er jo den det ene, det ubetinget Gyldige, og da er Individet i net et ligeoverfor den. Hans Stemninger, hans Tilboieligheder, hans Fordomme og Lidenskaber have ingensomhelst Ret til at have nogen Stemme med i denne Afgjørelse. Og hvor de ere komne med i Spillet, bliver altsaa Afgjørelsen ikke noget at lide paa hverken for en selv eller Andre.

(Sluttes).

Forstjellige Slags Notitjer.

David M. Stone skrev for en Tid siden i „Journal of Commerce“ en liden Afhandling om sene Aftensmaaltider, hvoraf vi her skal gjengive det Vigtigste: Det er, siger han, en almindelig Mening, at det er usundt at spise sent om Aftenen eller strax fer man gaar til sengs. Dette skriver sig fra de alvorlige Advarsler mod de sene Aftensmaaltider, som findes i næsten alle de ældre populære Verker angaaende Dieten. Men disse Advarsler er blevene misforstaede; det var mod de paa visse Hold giængse Fraadsfermaaltider, der varede til Midnat, at Angrebet var rettet; og endog med Hensyn dertil var det mindre Fraadsferiet end Druffenstaben, som forstrækkede Lægerne og fremkaldte deres Advarsler. En kan paadrage sig et Slagtilfælde (Apoplexi) ved at overlæsse sig med Føde til hvilkensomhelst Tid paa Dagen. Menneffet er det eneste „Kreatur“, som kan vænnes til at sove roligt paa en tom Mave; de vilde Dyr give sig ikke til Ro, før de har faaet sin Hunger stillet; Løven brøler i Skoven, indtil den har fundet sit Bytte. Hesten

vil stampe hele Matten i Stalden og Svinene stoe i sin „Sti“ og ikke blive roligere eller lægge sig til at sove, førend de har faaet sin Føde. Drotttyggerne ere selv forsynede med et sent Maaltid, som de tygge paa, lige til de lægge sig til at sove. Menneffet kan vænne sig til at sove uden et forudgaaende Maaltid, men dog kun efter længere Tids Dvælse; et Spædbarn vil ikke være roligt med en sulten Mave; har det derimod faaet sin Føde, falder det snart og naturligt i Søvn. Et Barns Mave er liden, og naar den er mæt, og Barnet ikke er sygt, vil det sove en sund Søvn. Efterhaanden som Fordoielsen skrider frem, begynder visse Dele af Maven at tømmes, en enkelt Fold vil gjøre det sovende Barn uroligt, to vil vække det, og hvis det atter døsjes i Søvn, saa vil den kun vare fort, og tre Folder gjør Ende paa den. — Det er en uimodsigelig Kjendsgjerning, at Sønnen begunstiger Fordoielsen, og at Fordoielsen hjælper med til en forfriskende Søvn. Det Tab af Livskraften som foraarlages ved Tilfidsættelsen af denne Sandhed, er meget

stort. Regemskæfternes Tab ved Dagens Slid og Slæb kunde erstattes meget fuldstændigere, end det sædvanlig sker, hvis ikke den nævnte Regel blev systematisk tilfidesat.

— Olijetræet kan dyrkes i Florida og Kalifornien. Det kan blive meget gammelt, og det varer længe, før det begynder at bære Frugt. Bødet kan det bære i det 12te Aar, men opøstet af en Af-lægger vil det ikke bære Frugt før i det 25de Aar. Men den, som planter Træet faar troste sig med, at hans Efterkommere ville kunne nyde godt af hans Arbejde i et hundrede Aar. De unge Træer kræve stærk Gjødsling, der gives dem ved at grave 3 Fod dybe Grøfter omkring dem og fylde Grøfterne med Møg eller fed Kompostgjødsel. Træet bærer kun andethvert Aar. Et vel passet Træ giver 100 Pund Frugt, hvoraf faaes $1\frac{1}{2}$ Gallon Olie, og 120 Træer kan havees paa 1 Acre. Avlingen vil altsaa blive omtrent 150 Galloner Olie pr. Acre, der arensat kun indbringer omtrent \$60.00. Det lønner sig bedre at dyrke Apelsintræer, der ofte indbringe \$200.00 a \$300.00 pr. Acre. Man fabrikerer ogsaa efter Sigende udmærket „Olibenolie“ af Cottonseed oil, og det vil derfor ikke lønne sig for Amerikanere at lægge sig efter Dyrkning af Olijetræer, da de ogsaa maatte konkurrere med de simple Tyrker og Italiener, som dyrke Olijetræer, og hvis Levemaade er langt simplere end Amerikanernes.

(Efter N. Y. Times).

— En 5000 Fod lang Tunnel, der er godt bevaret og har Vandledningsrør til at forsyne en gammel Søhavn med Drikkevand, blev for en Tid siden opdaget paa den græske Ø Samos. Denne Tunnel antages at være anlagt 900 Aar før vor Tidsregning; den omtales af

den græske Historieforfatter Herodot (omtrent 450 før Kristus).

— Religionsfriheden er et af dette Lands største Goder; det er dog at beklage, at man i vore Almestoler ikke engang tør kræve at Børnene skal lære de 10 Bud. Kriminalloven, har vi hørt, maa lade sig nøie med at bestemme, at Ingen skal kunne undskyldes sig med Uvidenhed, saafremt han gjør sig skyldig i nogen grov Forbrydelse. Da man for et Par Aar siden var færdig med Forhandlingen af en Mordsag i Justitsretten i Washington, D. C., gjorde Forenede Staters Distriktsadvokat Corchill til Slutning følgende Bemærkninger: „Jeg kan ikke lade denne Leilighed gaa forbi uden at henlede Opmærksomheden paa den mærkværdige Ubensbarelse af Upaalidelighed saavel hos Anklagens som hos Forsvarets Vidner. I denne Sag og i en lignende Sag, som var fore for nogle Uger siden, er omtrent 100 Vidner blevne afhorte, men saamegen Mened og en saa fuldstændig Foragt for Edens Forpligtelser har jeg aldrig forset for en Justitsret.“ Derpaa hter Advokaten den Formening, at det er mindre rigtigt at gjøre store Anstrængelser for Hedningemissionerne fra Grønland til Afrika og samtidig saa aldeles tilfidesætte en Indremission, hvis Arbejde saa stærkt paatræves i vort eget Nabolag.

— Ungarske Magnaters Rigdom: De ungariske Fyrster *Eszterhazy* blev for omtrent 50 Aar siden betragtede som de rigeste Mænd i Europa, thi deres Formue beløb sig til flere hundrede Millioner Guld. En af dem lod et Theater bygge, der kostede flere hundrede tusinde Guld og kun var bestemt til at bruges til en eneste Forestilling, en anden anlagde en Fiske dam paa Taget af sit Slot. En *Eszterhazy* betalte i Paris

50,000 Franks for en Hest og lod den derpaa styde, fordi Eieren mente, at den var altfor dyr til en ungarisk Magnat. En anden Fyrste lod i et Hotel sine Jagthunde bade sig i Champagne, fordi nogle i Hotellet boende Adelsmænd havde gjort Væsen af, at de havde drukket 20 Flasker Champagne. Senere bleve Fyrsterne Eszterhazy paa Grund af sin vanvittige Vdslen satte under Administration, og i lang Tid hørte man nu ikke tale om de ungariske Magnaters Vdslen, for Grev Festetics for et Aars Tid siden tiltraadte sin Faders Arv. Værdien af de Godser, Grev Festetics arvede efter sin Fader, anslaaes til mindst 30 Millioner Gulden, og hans aarlige Indtægter beløbe sig til omtrent halvanden Million Gulden. Han har kun i et Aar havt fri Raadighed over sin Formue, og allerede begynder man at tale om, at han ogsaa skal sættes under Administration. Han bygger et Slot i Ungarn, der allerede har slugt flere Millioner, og det er neppe halvt færdigt. Hans Hofstat er ligesaa talrig og glimrende som en regjerende Fyrstes, og paa alle ungariske Baner har han en egen fyrstelig indrettet Salonvogn staaende til sin Raadighed. I de store Jagter, han afholder paa sine Godser, deltager det fornemste Aristokrati, og i hans Stutterier ere de ædleste Hesteraser repræsenterede. Grev Festetics lever med et Ord som en Mand, der har ikke 1½, men 10 Millioner at fortære om Aaret. Hans Gemalinde, en født Grevinde Hamilton, lader sig altid, hvor hun end opholder sig — i Paris, London eller Brest — fra Wien sende et Fad Hilde-

vand, da hun holder mest af dette Vand, og det er klart, at et Glas af dette Vand, naar det skal sendes f. Ex. til London, bliver dyrere end et Glas Vin.

(Mgbl.)

— Værdien af skattepligtig Eiendom i Tennessee angives til \$226,844,184. Bestatningen for Statsformaal er 30 Cents pr. \$100.00.

— Der siges endnu at være offentlig Land aabent for Nybyggere i 19 Stater og 8 Territorier her i Landet.

— I det Aar, som endte med 31te Juli sidstleden blev der til de Forenede Stater indført Varer for \$571,439,219 og udsørt for \$733,378,429.

— The Waterloo, Decorah & Wisconsin Railway Company er incorporeret med en Aktiekapital af 10 Millioner Dollars. Den agtes anlagt fra Waterloo, Iowa, gennem Decorah til La Crosse, Wisconsin.

— Et Monument til Erindring om General Grant og Jomas Soldater i Krigen mod Sydstaterne agtes reist ved Regjeringsbygningen i Des Moines.

— Nylig døde der i Philadelphia en Kone (Mrs. Emma Markley), hvis Legeme veiede 550 Pund; 12 stærke Mænd bar hende til Graven.

— Et Parti Mormoner har for en Tid siden nedsat sig i Mexico; men det berettes nu, at den offentlige Mening der i Landet har vendt sig imod Mormonerne, og at Loviserne forlange, at de skal forlade Landet.

— Jomas rentebærende Skolefond beløber sig for Tiden til \$1,081,338.21.

Blandinger. — Nyt og Gammelt.

Stenhuggerens sej Duffter. (En japansk Fabel, efter „Vestl. Tid.“) Der var en Gang i Japan en fattig Stenhugger, en simpel Arbejder i et Stenbrud. Hans Liv var haardt—han arbejdede Meget, fortjente Lidet og var alt andet end fornøiet med sin Lod.

„Blot jeg kunde blive saa rig, at jeg fik hvile ud, at jeg fik sove paa bløde Tæpper, indsovet i en Kasse af tyk Silke.“ Dette Suk opsendte han til Himmelen, og en Engel hørte det.

„Dit Duffte skal blive opfyldt,“ sagde Engelen til ham. Og med en Gang var han rig, sov paa bløde Tæpper og hyllede sig ind i en tyk Silkekappe.

Da drog Keiseren forbi. — Foran ham red Herolde, efter ham et straalende Følge af Ryttere, og han var omgivet af Tjenere, der bar en uhyre, guldglimsende Solkfjærm over hans Hoved.

„Hvad hjælper det mig at være rig,“ mumlede Stenhuggeren, „naar jeg ikke kan ride ud med Følge og med en Guldparasol over Hovedet. Hvorfor er jeg ikke Keiser?“

„Du skal blive Keiser,“ sagde Engelen. Og han blev Keiser. Han havde Ryttere for og bag sig og Tjenere, der bar en uhyre, guldglimsende Solkfjærm over hans Hoved.

Men Solen udtørrede Landet med sine brændende Straaler, og den støvede Veie, der glimtede i det blanke Lys, gjorde ondt i hans Øine.

„Ja, det er rigtig rart at være Keiser,“ stønnede Manden, „naar Dagens Hede bringer mig til at forsmægte, og Solen altid lader mig føle sin Magt. Være jeg kunde være Solen.“

„Naa — nu er du vel fornøiet.“ spurgte Engelen. Thi Keiseren var

bleven Solen, han sendte sine Straaler op og ned, til Høire og Venstre, og han affviede Urterne paa Marken og brændte Fyrsternes Nafn paa Jorden.

Men nu gled der en Sky mellem ham og Jorden. Den holdt Solens Straaler tilbage og hindrede dem i at træffe Jordens Overflade.

„Det er Kraft!“ raabte Solen — „en Sky, der er istand til at modstaa min Magt, — det var meget bedre, at jeg var en Sky.“

„Godt!“ sagde Engelen. Og Forvandlingen skede i det samme Dieblit. Den nye Sky seilede stolt mellem Solen og Jorden og hindrede saa fuldkomment Stjernerne fra at bryde igennem, at den snart saa Jorden bedækket med sine Skygger. Derpaa lod den stride Regnsfurer og Skybrud falde ned paa Marken, saa Floderne gif over sine Bredder og ødelagde Egnen omkring. Intet kunde modstaa Overbømmelsens Magt — kun et Fjeld stod aldeles uskadt og uroffeligt. Forgjæves brød det vilde Vand indod det i Raseri. Fjeldet veg ikke, men de fraadende Volger knustes mod dets Fod.

„Fjeldet er altsaa min Overmand,“ sagde Skyen — „jeg skalde ønske, at jeg var i dets Sted.“

„Det skal du blive,“ sagde Engelen. Og Skyen blev forvandlet til et stort, uroffeligt Fjeld, ufølsomt for Solens Glød, ligegebydig for Regnsfurerne og de oprørte Volgers Raseri. Men ved sin Fod saa Fjeldet en Mand med et fattigt Ydre, der, bevæbnet med en Meisel og en Hammer, hug Stykker ud af Fjeldet og siden huggede dem til for at bruge dem til Bygningssten.

„Hvad er dette?“ raabte Fjeldet. „Har et Menneske Evne til at hugge Stykker

af min Grundvold. Er jeg da svagere end det? I saa Fald er det aldeles nødvendigt at jeg bliver et saadant Menneſte."

"Ske, som du vil" ſagde Engelen. Og ſaa var han igjen, hvad han før havde været. en ſimpel Arbejder i et Stenbrud. Hans Liv var haardt — han arbejdede Meget og forſjente Lidet, men han havde lært at være fornøiet med ſin Lod. (Eft. „Fædrelandet", Aitia.)

Schillers Sang om Kloffen er overſat paa Franſk 18 Gange, paa Latin 17 Gange, paa Engeliſk 15 Gange, paa Italienſk, Bøhmifk og Polſk hver 4

Gange, paa Ungariſk 3 Gange, paa Ruſſiſk 2 og paa Hollandſk, Norſk, Daniſk, Spanſk, Hebraiſk, Lithaniſk, Srenſk, Slavoniſk, Flaamiſk, Plattydiſk, Vendifk og Rumæniſk hver 1 Gang.

Patronise home industry.

Opmærkſomheden henledes paa Hr. Duncans Avertiſſement paa ſidſte Side af Omſlaget. Det er nu ikke lang tid igjen til Vinteren, og naar man behøver uldne Tøier, Uldtepper, Uldgarn o. ſ. v., ſaa vil det uden Tvivl lønne ſig at aflægge et Beſøg i the Woolen Factory Store.

Rebus No. 7.

s o f l o o.

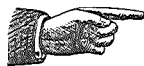
(X X).

Oploſning til Rebus No. 6.

Loſes ſaaledes:

(Her ſees:)	en t
	en l
	r
	enten eller.

 Spamers Konverſationslexikon, ſom averteredes i forrige Heſte, er ſolgt.

Alle de, ſom ſtaa til Reſt med Kontingent bedes venligt at indſende ſamme uden Ophold.

Adreſſe:

N. Thronſen, Box 1014, Decorah, Iowa.

I n d h o l d: Fraſalden, men ikke fortabt. — Konge af Island. — Afguds-
væjenet paa Madagaſkar. — Om Sandhed og Sandhedsſøgen. — Forſjellige Elags
Notitser. — Blandinger - Nytt og Gammelt. — Rebus.

R. F. B. Portman,
JUSTICE OF THE PEACE,

ATTY. AT LAW, NOTARY, REAL ESTATE.

Office over Klopps Drug Store, DECORAH, IOWA.

C. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEYS AT LAW,

DECORAH, — — — — — IOWA.

Hans Johnsen,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.,

forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Sølringe etc.

Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffelovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Berktøi, Bygningsmaterialier, asom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt ogolie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Lagrender forfærdiges til billige Priser.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillor de bedste i Handelen. Yonne- og Stue-Uhre repareres smukt. Læst ved Post Office, Decorah, Iowa.

T. E. Egge, NOTARIUS PUBLICUS, udfærdiger Skjøder, Panteobligationer, Føderaadskontrakter etc. Auditors Office i Courthuset, DECORAH, IOWA.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Rammer, Lister, Albums, Fløiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc. Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retoucheres af den udmærkede Kunstner, Hr. Eugene Austin. Afslæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerys Drugstore, Decorah, Iowa.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Stovler og Sko etc. etc.

Sydsiden af Water Street = = = = Decorah, Iowa.

VARIETY STORE

For Galanteri-Barer, Guldstads, Solvtøi,
Billed-Hammer,
etc. - - - etc. - - - etc.

Burlington, Cedar Rapids & Northern Ry.

Den lige Linie gennem Staten Iowa til

Steder i Minnesota og Dakota

Staar i Forbindelse med alle vigtige Linier, der gaa mod

Nord, Syd, Ost og Vest.

Nord til Minneapolis, St. Paul og alle Steder i Minnesota, Dakota, Manitoba, Montana, Wyoming og Oregon. Syd til St. Louis og Steder i Illinois, Missouri, Arkansas, Texas og alle Steder Syd og Sydøst. Ost til Chicago og alle østlige Steder. Vest til Council Bluffs, Kansas City og alle Steder i Nebraska, Kansas, Colorado, New Mexico, Utah, Nevada og Californien.

Landspøger-Billetter ere tilsalgs paa alle Coupon-Officer, baade enkelte og for Frem- og Tilbagerejse til Landmarkeder i Iowa, Minnesota, Dakota, Kansas, Nebraska, Missouri og Texas.

Haste Train med Pulmans Palads Sovevogne gaa mellem Chicago og St. Louis og Minneapolis og St. Paul, gaaende fra Chicago paa Chicago, Rock Island & Pacific-Banen, fra St. Louis paa St. Louis, Keokuk & Northwestern-Banen og fra Minneapolis & St. Paul paa Minneapolis & St. Louis-Banen.

Sovedlinien

gaar fra Burlington, Iowa, til Albert Lea, Minnesota; Muscatine-Linien fra Muscatine, Iowa, til What Cheer og Montezuma, Iowa; Clinton-Linien fra Clinton, Iowa, til Elmira, Iowa; Iowa City-Linien fra Elmira til River side, Iowa; Decorah-Linien fra Cedar Rapids til Postville og Decorah, Iowa; Iowa Falls-Linien fra Cedar Rapids til Worthington, Minn. og Watertown, Dakota; Belmont-Linien fra Dows, Iowa, til Madison, Iowa.

Af Ovenstaaende sees, at næsten ethvert Strøg af Iowa, Minnesota, Dakota og Norden eller Osten, Syden eller Sydøsten kan naaes med denne Linie og dens Forbindelser.

Karter, Tidstabeller og enhver Underretning meddeles ved Henvendelse til Agenter. Billetter findes tilsalgs paa alle Coupon-Officer til alle Steder i de Forenede Stater og Kanada.

C. J. Ives,

Præsident og General Superintendent.

J. E. Hannegan,

Chief Clerk, Passager-Depot.

Cedar Rapids, Iowa.

Burlington, C. R. & N. R. R. Tidstabel for Decorah Station. Regulære Træn afgaa og ankomme som følger: Train No. 52 (Passager) gaar fra Decorah kl. 1,15 Efterm. og No. 54 (Fragt) kl. 4,00 Form.; No. 51 (Passager) ankommer kl. 2,50 Efterm. og No. 53 (Fragt) kl. 8,35 Efterm.

Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$30.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyrelsen er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyrelsen

JOHN R. SLACK.

Iver Larsen
 følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
 Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
 I Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Læge.
Decorah = = Iowa.

---

6 tidligere Bind af „For Hjemmet“,
 indeholdende flere store og en Mængde mindre Fortællinger (72 Hefter, over
 2,100 Ottavsider med Titellblade og Registre til hvert Bind) sendes portofrit
 eller pr. betalt Eypress til hvilkensomhelst Adresse her i Landet for \$5.00.
 (Enkelte Bind kunne ogsaa sendes til Norge og Danmark for \$1.00 Stykket).
 Ved et Bind forstaaes 12 Hefter. Adresse:
R. Thronssen, Decorah, Iowa.

Vi kan tilraade vore Læsere
 at kjøbe sit Skotai hos
L. M. ENGER,
 respektabel Skohandler,
 2den Dor Vest for 1st National Bank,
DECORAH, - - - - - IOWA.
14 1/2

Familien Heldringen,
 en udmærket, kristelig Fortælling af Eugenia v. Mitslaff, 17 mindre Fortæl-
 linger, forstfællige Biograsfer og meget andet Læsestof, (24 Hefter — 1 ældre
 Aargang af „For Hjemmet“) sendes portofrit for \$1.50.
 Adresse R. Thronssen, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
 Office over Winnesheik County Bank, - - - Decorah, Iowa.

G. I. Wendling

forfærdiger

Kaleschevogne og Buggier
og forøvrigt alleslags Hjøretøier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Berksted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En luthersk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maaneder) og for en Termin i Forhold. Koft billig. Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Lh. N. Mohn, Northfield, Minn.

DECORAH WOOLEN MILL

har stadig tilsalgs en fuld Forsyning af

Flaneller,

Uldtepper,

Garn,

Rashimixer o. s. v.,

Alt af eget Fabrikat.

Varene garanteres at være udelukkende af Uld og et Fabrikat af første Sort i sit Slags.

Kom og forsig det.

John C. Duncan,

Decorah Woolen Mill, Water Street,

DECORAH,

IOWA.

F. N. EGGE,

Smedeværksted, Water Street, [tidl. Vest] for Woolen Factory, Decorah, Iowa.

Hestestøning, Reparation af Blouge og alle
Slags Gaardsvredstaber,

samt Alt til mit Fag henhørende Arbeide udføres billigt og forpaaeligt.